

**DÜNYA'DA VE TÜRKİYE'DE MEVDUAT SİGORTALARININ
İNCELENMESİ VE MUKAYESESİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

Serhat AKYOL

Kütahya - 2018

T.C.
KÜTAHYA DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İktisat Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**DÜNYA’DA VE TÜRKİYE’DE MEVDUAT SİGORTALARININ
İNCELENMESİ VE MUKAYESESİ**

Danışman:
Dr. Öğr. Üyesi Özer ÖZÇELİK

Hazırlayan:
Serhat AKYOL

Kütahya – 2018

Kabul ve Onay

Serhat AKYOL'un hazırladığı "Dünya'da ve Türkiye'de Mevduat Sigortalarının İncelenmesi ve Mukayesesi" başlıklı Yüksek Lisans tez çalışması, jüri tarafından lisansüstü yönetmeliğinin ilgili maddelerine göre değerlendirilip oybirliği / oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

...../...../2018

Tez Jürisi	İmza	
	Kabul	Red
Doç. Dr. Süleyman Emre ÖZCAN		
Dr. Öğr. Üyesi Özer ÖZÇELİK (Danışman)		
Dr. Öğr. Üyesi Yavuz ODABAŞI		

Doç. Dr. Ayhan KAHRAMAN

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Yemin Metni

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Dünya’da ve Türkiye’de Mevduat Sigortalarının İncelenmesi ve Mukayesesi” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

...../...../2018

Serhat AKYOL

Özgeçmiş

09.01.1982’de Kütahya’da doğdu. İlkokulu, Kütahya Linyit İlkokulunda tamamladı. Orta Öğretim ve Liseyi Kütahya’da Kütahya Lisesinde tamamladı. Lisans öğrenimini 2000-2004 yılları arasında Dumlupınar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Bölümünde tamamladı. 2011 Yılında Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim dalında Yüksek Lisansa başladı.

ÖZET

DÜNYA'DA VE TÜRKİYE'DE MEVDUAT SİGORTALARININ İNCELENMESİ VE MUKAYESESİ

AKYOL, Serhat

Tezli Yüksek Lisans, İktisat Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Özer ÖZÇELİK

Eylül, 2018, 55 sayfa

Bankalar, tasarruf sahipleriyle, yatırımcıları buluşturarak, köprü görevi gören, finans sektörü içinde özel bir yere sahip kuruluşlardır. Özellikle ekonomik kalkınmada, bankaların fon kaynağı olan mevduatlarının tasarruf sahiplerine özgü tasarlanmış sigorta düzenlemeleriyle korunması gerekliliği de artık tüm dünyada yasalarla desteklenmektedir. Tüm Dünya’da ve ülkemizde bankacılık sektöründe geçmişte baktığımızda mevduatların korunması hususunda birçok sorunla karşılaşıldığı bilinmektedir. Bu sorunlar tasarruf sahiplerine ciddi sıkıntılar yaşamalarına sebep olmuştur. Bu nedenle bankacılık sektöründe yaşanabilecek sorunların oluşmasının neticesinde panik ortamı oluşacaktır. Önemli olan bu panik ortamından en az zararla kurtulmaktır. Panik ortamını yok etmek için mevduat sahiplerine tasarruflarının en kısa sürede geri ödenme garantisini veren bir sistemin oluşturulması gerekmektedir. İş te bu sistem ise, mevduat sigorta sistemidir. Mevduat sigortasıyla, tasarruf sahiplerinin hakkını yasal düzenlemeler çerçevesinde korumak böylece mümkün olacaktır. Bu sigorta sistemiyle finansal sistemin istikrarı da sağlanmış olacaktır.

Her ülke kendi ekonomik ve yasal düzenlemelerine göre mevduat sigorta sistemi uygulanarak mali sektör istikrarına katkı sağlamaktadır. Bu çalışmada, Dünyadaki ve Türkiye’deki mevduat sigorta sistemleri ele alınmıştır. Ülkemizde mevduat sigorta sisteminin nasıl olması gerektiğine ilişkin önerilere de yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mevduat Sigortası, Sistem, Bankacılık, Ekonomik Krizler

ABSTRACT**INVESTIGATION AND STUDY OF THE DEPOSIT INSURANCE WORLD
AND IN TURKEY****AKYOL, Serhat****M. Sc. Thesis, Department of Economics****Supervisor: Asst. Prof. Özer ÖZÇELİK****September, 2018, 55 pages**

Banks have a special place in the finance sector, which acts as a bridge that brings investors and investors together. Especially in economic development, the necessity to protect the deposits of banks, which are the fund source of the banks, with the insurance arrangements designed specifically for the savings owners is supported by laws all over the world. When we look back in the banking sector all over the world and in our country, many problems are known. These problems have caused the owners to experience serious problems. Therefore, panic environment will occur if problems occur in the banking sector. The important thing is to get rid of this panic environment with the least damage. In order to eliminate the panic environment, a system should be created to guarantee depositors the guarantee of repayment of their savings as soon as possible. This system is the system of deposit insurance. With the deposit insurance, it will be possible to protect the right of the savings holders within the framework of legal regulations. The stability of the financial system will be ensured with this insurance system.

Each country contributes to the stability of the financial sector by implementing a deposit insurance system according to its own economic and legal regulations. In this study, the deposit insurance system in the world and in Turkey were discussed. Recommendations on how the deposit insurance system should be in our country are also included.

Keywords: Deposit Insurance, System, Banking, Economic Crises

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZET.....	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR	xii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

MEVDUAT KAVRAMI, MEVDUAT SİGORTA KAVRAMININ GENEL YAPISI

1.1. MEVDUATIN TANIMI.....	3
1.2. MEVDUAT TÜRLERİ	4
1.2.1. Sahibine Göre Mevduat	5
1.2.2. Vade Açısından Mevduat.....	5
1.2.3. Para Birimine Göre Mevduat	6
1.2.4. Tasarruf Yetkisine Göre Mevduat	7
1.2.5. Amacına Göre Mevduat.....	7
1.3. SİGORTA KAVRAMI.....	7
1.4. MEVDUAT SİGORTA KAVRAMI, DOĞUŞU VE GELİŞİMİ	10
1.5. MEVDUAT SİGORTASININ AMACI.....	12
1.6. MEVDUAT SİGORTASININ HUKUKİ NİTELİĞİ	13
1.6.1. Tanımı ve Gerekliliği.....	14
1.6.2. Mevduatın Korunması	15
1.7. MEVDUATIN KORUNMA SİSTEMİ.....	16
1.7.1. Kapalı Korunma Sistemi.....	16
1.7.2. Açık Korunma Sistemi.....	18

İKİNCİ BÖLÜM

MEVDUAT SİGORTA SİSTEMİNİN GENEL YAPISI

2.1. MEVDUAT SİGORTASININ TARİHÇESİ	21
2.2. DÜNYA'DA MEVDUAT SİGORTASI UYGULAMALARI.....	23

2.2.1. Temel Yapısal Özellikleri.....	24
2.2.2. Mevduat Garantisinin Finansmanı.....	24
2.3. BAZI MEVDUAT SİGORTA KURUMLARI.....	25
2.3.1. FDIC	25
2.3.2. CDIC	27
2.3.3. IPAB	27
2.3.4. AMF	28
2.4. TÜRKİYEDE MEVDUAT SİGORTA UYGULAMALARI.....	28
2.4.1. Tarihsel Gelişimi.....	28
2.4.2. TMSF	29
2.4.3. Türkiye'deki Sistemi	30
2.4.3.1. Üyelik ve Sigorta Kapsamı.....	30
2.4.3.2. Prim Sistemi	30
2.4.3.3. Fonlama.....	31
2.4.3.4. Geri Ödeme Şekli	31
2.5. MEVDUAT SİGORTA SİSTEMİNİN FİNANSMANI.....	31
2.6. MEVDUAT SİGORTA SİSTEMİNİN OLUMLU VE OLUMSUZ	
 TARAFLARI	32
2.6.1. Olumlu Yanları	32
2.6.2. Olumsuz Yanları	33
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
DÜNYADAKİ ÜLKELER VE TÜRKİYE’NİN MEVDUAT SİGORTASININ	
KARŞILAŞTIRILMASI	
3.1. ABD MEVDUAT SİGORTA SİSTEMİ.....	35
3.1.1. Federal Mevduat Sigorta Kurumu	35
3.2. AB’DE MEVDUAT SİGORTA SİSTEMİ.....	36
3.2.1. Yasal Düzenlemeler.....	36
3.2.1.1. 22 Aralık 1986 Tarihli Düzenlemeler	36
3.2.1.2. 30 Mayıs 1994 Tarihli Düzenlemeler	37
3.2.2. AB’de Mevduat Sigorta Uygulamaları ve Kıyaslaması	38
3.2.2.1. İngiltere	38
3.2.2.2. Fransa	39
3.2.2.3. Almanya.....	40
3.3. ARJANTİN MEVDUAT SİGORTA SİSTEMİ.....	40

3.4. MEKSİKA MEVDUAT SİGORTA SİSTEMİ.....	41
3.5. JAPONYA MEVDUAT SİGORTA SİSTEMİ	42
3.6. İSPANYA MEVDUAT SİGORTA SİSTEMİ	42
3.7. TÜRKİYE MEVDUAT SİGORTA SİSTEMİ.....	43
SONUÇ.....	46
KAYNAKÇA	49
DİZİN	55

TABLÖLAR LİSTESİ**Sayfa**

Tablo 1.1: Mevduat Sigorta Sistemini Uygulayan Ülkeler	12
Tablo 1.2: Kapalı ve Açık Korunma Sistemi	19
Tablo 2.1: Mevduat Sigortasının Kurulduğu Tarihler ve Avrupa Ülkeleri.....	23

ŞEKİLLER LİSTESİ**Sayfa**

Şekil 3.1: Almanya Fonları.....	40
--	----

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
BK	Bankalar Kanunu
FDIC	Federal Mevduat Sigorta Sistemi
IADI	Uluslararası Mevduat Sigortacılığı Birliği
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
TCMB	Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası
TMSF	Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu
vb.	ve benzeri
vd.	ve diğerleri

TEZ METNİ

GİRİŞ

Tüm ülkeler ülkelerinin ekonomik açıdan kalkınmalarını sağlayabilmek için yatırım gücünün yanında sermaye birikimini yapmak zorundadırlar. Sermaye biriktirmenin yolu ise tasarruf yapmaktan geçmektedir. Bu yapılan tasarrufların değerlendirilmesinde aracılık eden ise bankalar ve diğer finansal kurumlardır. Bu kuruluşlar yatırım kuruluşlarıyla birlikte bir mali piyasa aktörleri konumundadırlar. Bu araçlar sayesinde yapılan tasarrufların teşvik edilmesi gereklidir. Bu tasarruflar ülkenin ekonomik istikrarı için çok önemlidir. Bankacılık sisteminde yaşanabilecek olası problemlere karşın mevduat fonlarının limit dâhilinde güvencesini vererek, bankaya hücumları engellemek maksadıyla mevduat sigorta sistemini uygulanmaktadır. Mevduat sigortası, son yıllarda hem dünya da hem de Türkiye’de önemli bir konu haline gelmiştir. Mevduat sigortalarının yarattığı en önemli sakınca ise ahlaki risktir. Ahlaki riskten kastedilen ise, mevduat sahipleri ve bankaların riske karşı duyarlılıklarının azaltılması ve piyasadaki genel risk seviyelerinin artması durumudur. Türkiye’de mevduatın korunmasındaki düzenlemeler 1960 yılında başlamış ve 1994 yılında ise yaşanan ekonomik krizlerin etkilerini gidermek için sigorta kapsamı genişletilmiş ve bütün tasarruf mevduatı, faizleriyle beraber koruma kapsamına alınmıştır. Bu çalışmanın amacı; dünyada ve Türkiye’deki mevduat sigortası incelenerek, iki ülke arasında kıyaslama ve Türkiye için önerilerde bulunmaktır.

Bu çalışma iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, mevduatın tanımı, mevduat türleri, sigortanın tanımı, mevduat sigorta sistemi, hukuki niteliği, mevduat sigorta koruma sistemi ve çeşitlerine değinilmiştir. İkinci bölümde ise, Dünyada ve Türkiye’de uygulanan mevduat sigorta sistemleri incelenerek(Amerika, İngiltere, AB ülkeleri, Japonya ve Arjantin), uygulama farklılıklarının kıyaslaması yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

MEVDUAT KAVRAMI, MEVDUAT SİGORTA KAVRAMININ GENEL YAPISI

1.1. MEVDUATIN TANIMI

Mevduat kelimesi, emanete bırakılmış, tevdi edilmiş şeyler olarak ifade edilmektedir. Mevduat kelimesi ayrıca Arapça kökenli olup tevdi kelimesinden türemiştir ve tevdi bir şeyi bir yere emanet olarak bırakmaktır. Tevdi işlemleri kapsamından her türlü eşyayla değerin kıymeti, evrak ve paranın açık veya kapalı olarak bırakılması söz konusu olurken, mevduat yalnızca paranın tevdi edilmesini kapsamaktadır (Aydın, 2017: 34). Mevduat, bankalara, gerçek ve tüzel kişilerin, bir faiz karşılığında, istedikleri anda veya belli bir süre sonra ya da belli bir ihbar süresine uyarak geri almak üzere yatırılan paralara denir. Bir başka tanıma göre ise mevduat kelimesi, bir gerçek ya da tüzel kişinin sahip olduğu hazır bir satın alma gücünün kullanılmayarak, vadeli veya vadesiz şekilde bankaya verilmesi demektir. Bu işlemde esas olan taraflar arasında kurulmuş olan mevduat ilişkisi ve aradaki mevduat sözleşmesidir (Sungur, 1999: 3). Mevduatın izlendiği hesaplara bankacılık dilinde ise mevduat hesapları adı verilmektedir. Mevduat hesapları banka için borç olduğu durumda, pasifte yer almaktadır (Çalık, 2003: 5-6). Mevduat Koruma Kanunu ülkemizde 1933 yılında çıkartılmış ancak bu kanunda mevduatın tanımı yapılmamış, mevduat kabulü sayılabilecek durumlar düzenlenmiştir. 2005 yılında ise 5411 sayılı Bankalar Kanununda mevduat ve katılım fonu kabulü sayılan hallere madde 60 da yer verilmiştir. Mevduatın unsurları ise,

- Mevduat işleminin konusu paradır
- Para iade edilmek üzere verilir
- Paranın geri ödenmesi vadeye bağlanabilir
- Paranın çağrı yoluyla toplanması gerekmektedir

Kişilerin ya da işletmelerin bankalara(mevduata) para yatırımlarının temel nedenleri ise,

- Gelir elde etmek istemeleri
- Biriktirmek istemek
- Paralarını güvence altında tutmak, saklamak
- Parasını yönetmede bankayı aracı olarak kullanmak söz konusu olabilir.

Mevduat, bankaların kaynakları arasında en önemli kaynaklardandır. Bankalar, mevduatlarını arttırmak adına ciddi bir çaba sarf etmektedirler. Mevduat, gerçek ve tüzel kişiler için tasarruf anlamına geldiği gibi, bankalar içinde çok önemli bir fon kaynağıdır. Mevduat kavramı, kanunlarla düzenlenmiş ve güvence altına tüm dünyada alınmıştır. Mevduat hesapları bu kanunlarla kayıt altına alınmış ve takip edilen hesaplardır. Mevduat hesapları, para yatırıldığında açılan hesaplardan oluşmaktadır (Aydın, 2017: 35). Ülkemizde mevduat, Bankalar Kanununa ve özel kanunlara göre mevduat kabulüne yetkili bankalar ve kuruluşlar tarafından kabul edilebilir. Para piyasasında işlem gören araçların başında mevduat gelir. Başka bir tanıma göre ise mevduat, kişi veya işletmelerin istendiğinde ya da belirlenmiş bir vade sonunda geri alınmak üzere bankalara yatırdıkları Türk Lirası ya da yabancı paralardır. Mevduat yatıranlar yatırdıkları para kadar bankadan alacaklı olmuş olurlar. Kişi veya kurumlar kendilerinde var olan fonları bankaya yatırarak hem faiz geliri elde edip, hem ödeme kolaylıkları sağlayarak, hem de tasarruflarını korumuş olmaktadır. Ülkemizde mevduatlar; resmi mevduat, ticari mevduat, bankalar mevduatı, tasarruf mevduatı ve diğer mevduatlar şeklinde sınıflandırılmaktadır. Resmi mevduat; genel ve katma bütçeli daire ve kuruluşlara, yerel yönetimlere, kanunla kurulmuş döner sermayeli kuruluşlara, mahkemelere, savcılıklara, icra ve iflas dairelerine, tereke hâkimlerine ve kanunla kurulmuş sosyal kurumlara ait mevduatlardan oluşmaktadır (Vurucu ve Arı, 2015: 34). Ticari mevduat ise, kooperatifler dâhil her türlü ortaklıklara, tüccarların ticarethane ve firmalarına, vakıflar ve derneklere, sendikalara, birlikler ve mesleki kuruluşların kurdukları ve katıldıkları ticari işletmelere, kamu iktisadi teşebbüsleri ile yerel yönetimlerin ticari işletmelerine ait mevduatları kapsamaktadır. Tasarruf mevduatı ise, gerçek kişiler tarafından açtırılan, ticari işlemlere konu olmayan mevduat olarak geçmektedir. Bankalar arası mevduat ise, bankaların ve özel kanunla kurulmuş mevduat kabulüne izin verilmiş kurumların birbirlerine yatırdıkları mevduatlardan oluşmaktadır. Bu mevduatlar dışında kalan mevduatlar ise diğer mevduatlar olarak sınıflandırılmaktadır (Arslan, 2016: 17).

1.2. MEVDUAT TÜRLERİ

Mevduat türleri uygulanış biçimlerine göre üçe ayrılmaktadır. Bunlar; sahibine göre mevduat, vade açısından mevduat, para birimine göre mevduat diye ayrılmaktadır.

1.2.1. Sahibine Göre Mevduat

Mevduatlar sahibine göre ikiye ayrılmaktadır. Bunlar gerçek kişi mevduatı ve tüzel kişi mevduatı olarak adlandırılmaktadır. Gerçek kişi mevduatı, yalnızca gerçek kişileri kapsamaktadır. Gerçek kişiler tarafından açılan mevduat hesaplarına verilen addır. Tüzel kişi mevduatı ise, sadece tüzel kişiler tarafından açılabilen mevduat hesaplarına verilen addır (Vurucu ve Arı, 2015: 35).

1.2.2. Vade Açısından Mevduat

Mevduatlar vade açısından dörtte ayrılmaktadır. Bunlar vadesiz, vadeli, ihbarlı ve birikimli mevduat olarak adlandırılmaktadır. Vadesiz mevduat, hesap sahibi dilediği zaman hiçbir şart ve zorunluluk olmadan mevduatını çekebilmektedir. Vadeli mevduatta ise, hesap sahibi ve banka arasında, hesap açılırken kararlaştırılan vade sona erdiğinde, hesap sahibinin mevduatını çekebilecektir. İhbarlı mevduat ise, hesap sahibi mevduatını bankadan çekmek istediğinde, belirli bir süre öncesinde bankaya yazılı olarak bu isteğini bildirmek zorundadır. Birikimli mevduat ise, en az beş yıl gibi bir vadeyle açılabilen ve 1 veya 3 aylık dönemlerde hesap sahibinin para yatırabileceği bir mevduat hesabi olarak adlandırılmaktadır (Vurucu ve Arı, 2015: 34).

Vadesiz Mevduat: Vade kelime olarak, bir borcun ödenecek hale gelmesi için gereken süre olarak ifade edilmektedir. Mevduat açısından ise, müşterinin istediği zamanda tamamen ya da kısmen para çekebilmek üzere yatırdığı paralara vadesiz mevduat denir. Müşteriler yani hesap sahipleri, banka üzerinden paralarını, makbuz imzalamak, üçüncü şahıslara havale çıkarmak, başka hesaplara virman ya da hesabın borcuna bir kaydı gerektirecek herhangi bir talimat vererek serbestçe kullanımı söz konusudur. Vadesiz mevduatta faiz verilip verilmemesi önemli değildir (Takan ve Acar, 2015: 35).

Vadeli Mevduat: Bankalarda belli bir zaman sonunda faiziyle beraber çekilmek üzere açılan mevduat hesabına vadeli mevduat adı verilmektedir. Hesap sahibi vade bitiminde parasını geri alır. Vadeli hesaplara vade süresi içerisinde borç/alacak işlem girişi yapılmamaktadır. Yani kısmi ödeme ve üzerine para yatırma işlemleri vade bitiminden önce yapılırsa hesap vadeli niteliğini kaybederek vadesiz hesaba dönüşecektir. Fakat BK'nın 35'inci maddesi çerçevesinde vadeli mevduat Bankaların

muvafakatiyle vade süresinden önce çekilebilmektedir. Mevduatın ancak belirli bir süre sonra çekilebileceğinin bankayla müşteri arasında kararlaştırıldığı durumlarda vadeli mevduat oluşmaktadır (Vurucu ve Arı, 2015: 35). T.C Merkez Bankası tebliğine göre vade türleri;

- 1 aya kadar vadeli (1 ay dâhil)
- 3 aya kadar vadeli (3 ay dâhil)
- 6 aya kadar vadeli (6 ay dâhil)
- 1 yıla kadar vadeli
- 1 yıl ve daha uzun vadeli
- (1 ay, 3 ay, 6 ay ve yıllık faiz ödemeli) şeklindedir.

Eğer, Merkez bankası tebliğinde asgari bir vade süresi belirlenmemiş ise, 7, 5 ve 1 gün vadeli mevduat kabulü dahi söz konusudur.

1.2.3. Para Birimine Göre Mevduat

Para birimi mevduatına göre mevduat ikiye ayrılmaktadır. Bunlar Türk Lirası ve Döviz (yabancı para birimi) mevduatıdır. Ticari kurum ve kuruluşların vadeli ya da vadesiz açabileceği, birikimlerini değerlendirip ihtiyaç durumunda Vadesiz TL/Döviz Mevduat Hesabından istedikleri an, 1,3,6 veya 12 aylık vadeyle açılan Vadeli TL/Döviz Mevduat Hesabı'ndan ise vade sonunda nakit çekebilecekleri mevduat hesaplarından oluşmaktadır. Vadeli TL/Döviz Mevduat Hesabı Kırık Vadeli olarak da açılabilmektedir. Kırık Vadeli TL/Döviz Mevduat Hesabı'nın özelliği ise 1, 3, 6 ve 12 aylık vadelerin dışında kalan tüm vadelerde açılabilmektedir (Begaiym, 2015: 7).

- **TL Mevduat;** Mevduat hesabı eğer para birimi cinsinden Türk Lirası olarak açılmışsa, bu tür mevduat TL mevduatı olarak kabul edilmektedir.
- **Döviz Tevdiat Hesapları:** Temelde döviz tevdiat hesaplarının yabancı para üzerinden açılmış bir mevduat türü olduğu kuşkusuzdur. Döviz tevdiatı, Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkındaki karar ve buna ilişkin tebliğler uyarınca bankalar tarafından gerçek ve tüzel kişiler adına çevrilgen dövizlerle açılabilen yabancı para mevduatı ifade etmektedir.

1.2.4. Tasarruf Yetkisine Göre Mevduat

Tasarruf yetkisine göre mevduatlar kendi arasında ikiye ayrılmaktadır. Bireysel ve birlikte mevduat olmak üzere adlandırılmaktadır. Birlikte mevduat ise kendi içinde iştirak halinde mevduat ve müşterek mevduat olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Bireysel mevduata göre, kişisel amaçlara yönelik açılan bir mevduat türüdür. Bireysel mevduatta tasarruf etme yatırımı yönlendirme yetkisi yalnızca hesabın sahibine ait bir özelliktir. Birlikte mevduatta ise, birden fazla kişinin bir araya gelmesiyle açılan mevduattır. Bu mevduatta birden fazla kişi bir araya gelerek birlikte mevduat hesabı açmaları gerekmektedir. Bu mevduatın kendi içinde iki çeşidi bulunmaktadır(Vurucu ve Arı, 2015: 38). Bunlar iştirak halinde mevduat ve müşterek mevduat olarak ayrılmaktadır. İştirak halinde olan mevduatta, hesapla alakalı herhangi bir işlem yapılacağında hesap sahiplerinin hepsinin imzasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu mevduatta, ATM işlemleri yapılamaz, internet bankacılığı kullanılamaz. Müşterek mevduatta ise, hesap sahiplerinin her birinin hesap üzerinde tek başına yetkisi vardır. O yüzden bu hesaba teselsül mevduat adı da verilmektedir (Yılmaz ve Kadılar, 1999: 8).

1.2.5. Amacına Göre Mevduat

Bu mevduatta kendi arasında tasarruf ve ticari başlıkları altında ikiye ayrılmaktadır. Tasarruf mevduatının vade süreleri, 1, 3,6 veya 12 aylıktır. Tamamen mevduat sahibinin belirleyeceği vade sonunda faiz getirisi vaadi bulunan mevduattır. Bu mevduatın en önemli özelliği ise düşük riskli mevduat olmasıdır. Ticari mevduat ise, adından da anlaşıldığı üzere ticari işlemlere konu olmaktadır. Dernekler, kooperatifler ve birliklerin kurmuş olduğu işletme ve banka gibi ticari işlemler gerçekleştiren kurumlara ait olan mevduat hesaplarını içermektedir (Takan ve Acar, 2015: 30).

1.3. SİGORTA KAVRAMI

İlkçağlarda insanlar kabileler halinde yaşamaktaydı. Bu kabilede yaşayanlar eğer bir tehlikeyle karşılaşması durumunda sosyal bağları güçlü olduğundan zarara uğrayan kişilerin zararları diğer insanlar tarafından yardımla giderilmiştir. Sanayileşmenin başlamasıyla birlikte teknolojiye gelişmiş ve yardımlaşmayla tehlikelere karşı korunmak zorlaşmış ve modern anlamda sigorta sistemi ortaya çıkmıştır. Sigorta sistemi artık tüm dünyada yaygınlaşmıştır. Sigorta sistemi insanları ve

kurumları güvence altına almakta ve oluşturduğu fonlarla ekonomi içinde önemli bir araç niteliği oluşturmuştur (Kolcu, 2004: 5-6). Bir ülkenin kalkınması ve ekonomik açıdan büyümesi için sermayeye ihtiyacı vardır. Bir ülkede, sermaye birikiminin sağlanması ve yatırımlara dönüştürülmesi büyüme ve kalkınma için ilk önceliktir. Sigorta yaptıran ve olan kişilerin ödemiş oldukları primler sermaye oluşumuna katkı sağlamaktadır. Bu sermaye ile yatırımlar ve büyük projelere katkılar sağlanacaktır. Sigorta sektörünün bu sermayeleri doğru şekilde değerlendirmesiyle büyüme ve kalkınma süreci açısından olumlu sonuçlar yaratacaktır. Sigorta sistemiyle ekonomik ve ticari riskler azaltılmak istenmektedir. Sigorta sistemiyle ayrıca ekonomik kayıpların önüne geçilerek büyük sanayi işletmelerinin varlıklarını sürdürmesi sağlanmış olur. Bu risklerin azalmasıyla yeni işletmeler oluşmaya başlayacaktır. Sigorta işletmeleri sayesinde devletin yüklenmiş olduğu sosyal yük azalmış olacaktır. Bu risk sigorta işletmeleri tarafından giderilmektedir. Sigorta işletmelerinin bu riskleri üstlenmesiyle girişimciler yaşanabilecek zararların önceden önlenmesini ve girişimcilerin bu tarz olumsuzlukları düşünmeden cesurca kararlar alıp yatırım yapmalarına imkân sağlamaktadırlar (Erdal, 2012: 176). Sigorta fonların artması sermaye birikimine katkıda bulunmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde sigorta sisteminin gelişim düzeyi çok düşüktür. Türkiye’de ise bu sistem daha tam anlamıyla gelişmemiştir. Türkiye’de bu sisteminin gelişmemesinin nedenleri arasında kültürel ve sosyal faktörler yer almaktadır. İnsanlar sigorta kavramına lüks ya da boşa harcanan para gibi görmeleri sigorta sektörünün gelişmesine engel olmaktadır. Türkiye’de sigortacılık ikiye ayrılmaktadır. Bunlar sosyal kesim ve özel kesimdir. Sosyal sigortalar kamu tarafından gerçekleştirilmekte iken, özel sigortalar ise, özel işletmeler tarafından sağlanmaktadır. Özel sigortalarda kendi arasında hayat ve hayat dışı olarak ikiye ayrılmaktadır. Türkiye’de özel sigortalar uzun yıllar desteklenmemiş ve teşvik edilmemiştir. 1980 yılına kadar özel sigortaların kurulmasına izin verilmezken, 1987 yılında Sigorta Murakabe Kanunuyla sigorta işletmelerinin kurulmasına izin verilmiştir (Erdal, 2012: 180).

İnsanlar canını ve malını tehdit eden farklı tehlikelerle karşı karşıya kalmıştır. Bu tehlikelere karşı önlemler alması için farklı çözüm yolları arayışına girmiştir. İnsanlar, ekonomik, sosyal ve fiziksel risklerle karşı karşıya kaldıklarında, bu riskleri sigorta sistemiyle önlemek istemiştir (Akgül, 2010: 4). İlk zamanlarda insanlar

varlıklarını bireysel olarak korumaya çalışırken, zamanla doğal afetlerin yaşanmasının sıklıkla, ekonomi, sosyal ve teknolojik değişikliklerin de sebep olduğu tehlikelerin ve zararların önüne geçilmesi için insanların bir araya gelerek önlemler alınabileceği bilinci oluşturulmuştur. Bu bilinçle sigorta ortaklıkları oluşturulmuş ve ortaya çıkmıştır. İnsanların can ve malın tehlikelere karşı korunmasına ihtiyacına en doğru ve akılcı bir biçimde sigorta sanayisi doğmuş ve gelişmiştir. İnsanlar gelirlerinin bir kısmını tasarruf edip, yaşanacak olayların zararlarını o tasarruflardan karşılanması sağlanabilecektir (Nomer ve Yunak, 2000: 7-8). Ancak yaptığımız tasarruf her zaman yaşadığımız tehlikeleri karşılamayabilir. Bu nedenle sigorta işletmeleriyle insanların zararlarını tek başlarına karşılamaları yerine zararın bölüşülmesiyle karşılanması muhtemel olacaktır. Sigorta sözleşmesi sayesinde aynı tehlikeye uğrayan kişilerin belirli bir tutar para ödeyerek, bu toplanan paraların yalnızca tehlikeye bilfiil maruz kalanların zararlarını gidermek için kullanılmaktadır. Sigorta, sosyal bir araçtır. İnsanlar tarafında oluşabilecek zararlarının en aza indirgenmesi ve riskin paylaşıldığı bütün üyeler tarafından katkıda bulunularak oluşturulmuş fondan zararların karşılanmasının sağlanması için riskin aktarılmasına sigorta adı verilmektedir (Kartal,2013: 6). Sigorta, kanun ve sözleşmeyle tespit edilen belirli bir riskin aynı seviyede tehdidi altında bulunan birçok risklere karşı duran, tesadüfi olarak meydana gelen ve para birimiyle ölçülmesi mümkün olan hasar olayını, beraberce karşılamak üzere oluşturulan organizasyonlardır. Sigorta bir sözleşmedir(Mennanoğulları,2016: 4). Prim denen bir ücret karşılığında tehlikenin oluşmasından önce toplanmaktadır. Sigorta olası zararların karşılanmasıyla amacıyla kişiler arasında yapılan özel bir sözleşme olup, hukuksal bir işletme altında faaliyet göstermektedir. Kanundaki tanıma göre ise, Sigorta bir sözleşme olup, sigortacı bir prim karşılığında diğer kişinin parayla ölçülebilir bir menfaatini, tehlikenin meydana gelmesi durumunda tazminat vermeyi veya kişinin hayatı boyunca hayatlarında oluşabilecek bir takım olayları dolayısıyla para ödemeyi kabul etmesidir (Şenyiğit, 2010: 5). Sigortanın temel fonksiyonu, rizikoyu bölmek ve zararı parçalayıp, ekonomik açıdan önemsiz bir duruma getirmektir. Sigorta kişiler arasında dayanışmayı arttırmaktadır. Bir sigorta sözleşmesi iki taraflıdır. Bir tarafı sigortacı diğer tarafı ise sigorta ettirenden oluşmaktadır (Timur, 2007: 190).

1.4. MEVDUAT SİGORTA KAVRAMI, DOĞUŞU VE GELİŞİMİ

1800 yılında Amerika’da bankaların yükümlülüklerini sigorta ettirme düşüncesi ortaya çıkmıştır. Bankaların batması hiç beklendik bir durum olmamaktadır. Bankaların mevduatlarının korunmasına dönük hiçbir mekanizma yoktur. 1809 yılında ise Çiftçiler Bankasının iflas etmesi bu durumun ne kadar gerekli olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bazı bankaların iflas etmesiyle de, bankacılık reformuna ihtiyaç duyulmuştur. Mevduat sigortası sistemi, ilk kez 1924 yılında Çekoslovakya’da denenmiş olup, resmi anlamda ise 1934 yılında ABD’de uygulanmaya başlamıştır (Ayzit, 2004: 45). Amerika’da, 1929 yılında yaşanan ekonomik sıkıntılar, ekonomik ve sosyal açıdan ciddi kaos ortamı yaratmıştır. Bu buhran 1929 ile 1933 yılında bazı bankaların iflasına sebep olmuştur. Bu kriz dönemlerinde bankalara duyulan güvensizlik ve hızlı mevduat çekilişi bankaların sonunu getirmiştir. Bankacılık çökmüştür. Bankacılık sisteminin çökmesiyle beraber mevduat sigorta sistemi doğmuştur. 1933 yılında ise ABD FDIC’i (Federal Mevduat Sigorta Sistemi) kurulmuştur. Bu buhranla işsizlik artmış, üretim ve ticaret azalmış, ekonomik istikrar sağlanamamıştır. Devletin ekonomiye müdahale etmesi görüşü yaygınlaşmıştır. Ekonominin denetlenmesi, sistemin işlemesi için devletin müdahalesi şarttır. İkinci dünya savaşından sonra ise, dünyada hızlı bir büyüme gerçekleşmiş ve istikrarlı bir bankacılık dönemi yaşanmaya başlanmış. 1970 yılına kadar mevduat sigortasına ihtiyaç duyulmamış ancak, 1970’lerden sonra ekonomide yaşanan istikrarsızlık ve krizler, gelişmekte olan ülkelerde mevduat sigorta sisteminin kurulmasının gerekli olduğuna ve kurulmasına sebep olmuştur. Böylece ABD ’de bu sistem kurulmuş ve uygulanmaya başlamış ve başarılı sonuçlar elde edilmiştir. Bundan etkilenen diğer ülkelerde aynı sistemi uygulamaya başlamıştır. AB’de mevduat sigorta sistemi 1986 yılında oluşturulmuştur. Daha sonrasında İspanya, Hollanda ve İngiltere uygulamaya başlamıştır. Ancak bu sistemin AB’de uygulanması zorunlu tutulmamıştır. 1973 yılında ise İtalya’da kooperatif bankaları sigortalanmaktadır. 1995 yılında ise, AB üyesi ülkelerin 12 tanesinde sigorta mevduatı garanti sistemi kurulmuştur. Bu ülkeler arasında bu sistemi en son uygulayan ülke ise Yunanistan’dır. Dünya’da mevduat sigortacılığı konusunda uluslararası meslek birlikleri oluşturulmuştur. Bu uluslararası mesleki birliklerden biri ise IADI(uluslararası mevduat sigortacılığı birliği), finansal sistemlerin istikrarına katkıda bulunmak, uluslararası işbirliği seviyesini artırmak ve mevduat

sigortacılarıyla kurumlar arasında uluslararası ilişkileri geliştirmek amacıyla 2002 yılında kurulmuştur (Küçüközmen, 1996: 45-46). IADI'nın günümüzde 64 üyesi vardır. Bu üyelerde mevduat sigortası uygulamaktadır. Dünyada ise 119 ülke mevduat sigortası sistemini uygulamaktadır. Bu ülkelerin 99 sistemde aktif durumdadır. 8 ülke ise bu sistemi uygulama konusunda askıdadır. Mevduat sigortasının temel fonksiyonları ise, mevduat sigortası işlemlerini gerçekleştirmek ve tasarruf sahiplerinin haklarını, paralarını garanti altına almak ve bankacılık sistemine güven duyulmasını ya da duyulan güvenin devamlılığını sağlamaktır. Mevduat sahiplerinin haklarının korunması, finansal piyasaların istikrarının sağlanması açısından çok önemlidir. Ülke kaynaklarının tasarrufla yönlendirilmesi, değerlendirilmesi de öncelikli amaçlarındandır. Mevduat sigorta sistemi mevduatın korunmasına ilişkin oluşturulan en gelişmiş kurumlardandır. Bu sistem mevduat sahibi, mevduatı kabul eden banka ve mevduatı sigorta altına alan işletmeler arasında gerçekleşmektedir. Mevduat sigorta sisteminde yaptırım gücünü kanunlardan almaktadır. Ülkemizde tasarruf mevduatının korunmasıyla ilgili 1933 tarihli ve 2243 sayılı Mevduat Sigorta kanunu ilk yasal düzenlemedir. Bu kanun değişerek, 2999 sayılı Bankalar Kanunuyla tasarruf mevduatı sahiplerinin bankalarda bulundurdıkları mevduatın %40'ı miktarı imtiyazlı kabul edilmiştir. Yaşanacak bir olumsuzluk durumunda bu yüzde oranı mevduat sahiplerine ödenecek ibaresi yer almaktadır. 1958 yılında ise bu %40 oran %50'ye çıkarılmıştır. 1953 yılında ise bu kanun tekrardan değişmiş ve Bankalar Kanununda Bankalar Tasfiye Fonu adında bir fon kurulmuştur. 1960 yılına gelince ise Tasfiye esaslı bir Merkez Bankası nezdinde bir fon kurulmuştur (Şentürk, 2007: 121). 1983 yılında ise bugünkü mevduat sigorta sistemi kurulmuş ve adına da Tasarruf mevduatı Sigorta Fonu adı altında bir fon kurulmuştur. Tüm bankalara mevduatlarını sigorta ettirme ve prim ödeme yükümlülüğü zorunlu hale getirilmiştir. Bu zorunluluk halen ülkemizde devam etmekte ve uygulanmaktadır. 1985 yılında ise Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu, tasarruf mevduatını sigorta etmek amaçlı varlık olarak ifade edilmiştir. Bu fon Merkez Bankası tarafından yönetilmiştir. 1992 yılında ise BK kararıyla Türkiye'de gerçek kişilere yönelik tasarruf mevduatı niteliğinde anaparalar da sigorta altına alınmıştır (Aytekin-Duer, 2001: 57). Ülkemizde mevduat sigortası daha da yaygınlaşmış ve önemi birçok işletmeler ve mevduat sahipleri tarafından iyi bir şekilde anlaşılmıştır (Özoğlu, 2010: 49).

Tablo 1.1: Mevduat Sigorta Sistemini Uygulayan Ülkeler

Mevduat Sigorta Sistemi Uygulayan Ülkeler				
Arnavutluk	ABD	Almanya	Avusturya	Arjantin
Azerbeycan	Bahama	Bahreyn	Bangladeş	Barbados
Beyaz Rusya	Büyük Britanya	Belçika	Bosna ve Hersek	Brezilya
Bulgaristan	Cezayir	Çek Cumhuriyeti	Danimarka	Dominik
Ekvador	Endonezya	Ermenistan	Estonya	Fas
Filipinler	Finlandiya	Fransa	Cebelitank	Honduras
Hang Kong	İrlanda	İzlanda	İspanya	İsveç
İsviçre	İtalya	Jamalika	Japonya	Kanada
Karadağ	Kazakistan	Kenya	Kıbrıs	Kolombiya
Kore	Lahos	Lihtensteyn	Letonya	Litvanya
Lübnan	Lüksemburg	Macaristan	Makedonya	Malezya
Malta	Man Adası	Marsal Adaları	Norveç	Uman
Özbekistan	Paraguay	Peru	Polonya	Portekiz
Porto Riko	Romanya	Rusya Federasyonu	Salvador	Singapur
Sırbistan	Slovakya	Slovenya	Sudan	Şili
Sri Lanka	Tacikistan	Tanzanya	Trinidad ve Togago	Türkiye
Uganda	Ukrayna	Uruguay	Ürdün	Venezuela

Kaynak: Ahmadov, 2009: 8.

1.5. MEVDUAT SİGORTASININ AMACI

Mevduat sigortası bir sigorta sistemi olup, tasarruf sahipleri tarafından bankalara yatırılmış olan mevduatın geri ödenmesini güvence etmektedir. Bu sistem ilk olarak Çekoslovakya’da başlamıştır. ABD’de ise bu sistem gelişmiş ve diğer ülkeler tarafından örnek alınmış ve uygulanmaya başlanmıştır. Türkiye’de ise bu sistem tasfiye fonu ve tedrici tasfiye sisteminin yetersizliği söz konusu olduğunda uygulanmıştır. Bu sistemin ülkemizde 1983 yılından itibaren uygulandığı bilinmektedir. Bu sistem mevduat sahiplerine paralarının her durumda ödeneceğine dair güvence vermektedir (Özkan, 2006: 13). Ayrıca bankacılık sektöründe yaşanabilecek finansal panikler neticesinde bankacılık sisteminin çökmesini engellemeyi sağlayacaktır. Mevduat sigortası daha çok küçük mevduat sahiplerine güvence sağlamaktadır. Küçük mevduat sahiplerinin mevduatları sigorta ettirilmekte, primleri toplanmakta, fonları yönetilmekte, geri ödemeleri zamanında yapılması sağlanmakta, fon açısından risk oluşturan durumlarla ilgili bilgiler edinilmekte ve gerektiğinde müdahale edilmesi sağlanmakta olan bir sistemdir (Garcia, 2000: 8). Bankalar, sürekli bir iflas riski içerisinde çalışan işletmelerdir. Çünkü bankaların aktifinde yer alan varlıklar, pasifinde yer alan varlıklara

göre nakitte çevrilme hızı daha düşüktür. Bu yüzden merkez bankası ve düzenleme otoritesi beraberce mevduat sigorta sistemini finansal güvenlik ağını ve finansal istikrarı sağlamak için bu sistemi zorunlu tutmaktadır. Banka hesaplarına yapılacak her türlü saldırı bankacılık sektörünün istikrarsızlığına neden olmaktadır. Bu istikrarsızlığın olmaması için tüm ülkelerde bankalar sıkı gözetim altına alınmış ve alınmaya devam edilmelidir. Mevduat sahipleri bankaların ödeme güçlükleriyle karşılaştığında koruyucu kurumlardan destek almak zorundadır. Bu tarz olumsuzlukların giderilmesi amacıyla devletler ve denetim kurumları mevduat sigortasının kurulmasının gerektiğine vurgu yapmıştır (Balaban, Çilli, 1997:2). Mevduat sigortası, bankaların batmasından kaynaklanan zararların giderilmesinden çok, bankalara olan güvenin sürekli olmasını, bankaların olağan faaliyetlerini sürdürmelerini sağlanması, sistemin temelini oluşturmaktadır. Bu sistemin asıl amacı, daha az finansal bilgiye sahip olan küçük mevduat sahiplerinin haklarını korumak, bankalarca güvenli aktifler yaratmak, finansal sistemde istikrarı korumak ve katkıda bulunmak ve finansal panikleri önlemek şeklinde sıralamak mümkündür. Mevduat sigorta sistemi, bankacılık kanunları, düzenlemeleri, merkez bankası ve Bankacılık gözetiminden oluşan geniş finansal güvenlik ağının tamamlayıcısıdır. Finansal sistemde istikrarı sağlamaktadır (Demirgüç – Kunt ve Sobacı, 2000:2). Hem bankacılık sisteminin istikrarını korumakta, hem de küçük mevduat sahiplerinin haklarını korumaktadır. Banka paniği olasılığını azaltmaktadır. Bankaların yüklü miktarda mevduat çıktısı sorunlarının riskini gidermektedir (Şıklar, 2004: 243-244). Mevduat sigortasının varlığı, mevduat sahiplerinin likiditesine bağlıdır. Bu sistem, banka hücumlarına karşı bir güvenlik ağıdır. Bu sistem ayrıca bağımsızdır. Bu sistem kanunlar ve yönetmeliklerce açıkça tanımlanmıştır. Sistemin güçlendirmesi fona yeterli kaynak sağlanmasıyla mümkündür (Özoğlu, 2010: 5).

1.6. MEVDUAT SİGORTASININ HUKUKİ NİTELİĞİ

Mevduat sigortasının hukuki niteliğinde öncelikle tanımı ve bu sistemin neden gerekliliğine vurgu yapılmıştır. Daha sonrasında ise mevduatın korunması için neler yapılması gerektiği anlatılmıştır. Mevduat sigortası, “başkası adına sigorta” niteliği taşımaktadır. Buna göre, sigorta, banka tarafından mevduat sahipleri lehine olarak yapılmaktadır. Bankanın taahhütlerini yerine getirememesi durumunda ise gerçekleşen riske bağlı olarak, sigortacı konumundaki TMSF tarafından mevduat sahiplerinin

uğradığı zararın bir kısmı tazminat olarak hukuki boyutta karşılanmaktadır (Adalı, 2008: 10).

1.6.1. Tanımı ve Gerekliliği

Bankalar üzerinde denetimler git gide artmaktadır. Sistem içerisinde bankaların yükümlülüklerini karşılamada sıkıntıya düşmelerini engellemek gerekmektedir. Bunun için bir riskin gerçekleşmesi durumunda zararın karşılanmasını sağlayıcı bir düzenleme olmalıdır. Bu düzenlemeye mevduat sigortası adı verilmiştir. Mevduat sigortası uygulaması artık gündemdedir. Bu mevduat sigortasının temelinde korunmasız mevduat sahipleri yer almaktadır. Mevduat sigortası uygulamaları, mevduatın korunması açısından işletmelerin en gelişmişidir (Begaiym, 2015: 11). Bu koruma sistemiyle yaşanabilecek risklerin belirli bir oranda garanti edilmesi hedeflenmiştir. Bu garantiyle mali külfet ortadan kaldırılmış olacaktır. Ülkede yaşanan bankacılık sisteminin zayıf olması o ülkenin mali sisteminin risk altına girmesine sebep olmamakta ve mali piyasaların istikrarına karşı da önemli bir problem oluşturmaktadır. Ekonomik hayatta finansal piyasalarda önemli risklerle karşı karşıya kalınmaktadır. Bu risklerin giderilmesi ve ekonomik hayatın sağlıklı işleyebilmesi için risklerin gözetim ve denetimini yapan kuruluşlar vardır. Bu kuruluşlar finansal piyasalarda önemli işlevleri vardır.

Mevduat sigorta sistemiyle karmaşık finansal piyasalar ve yatırım araçları hakkında yeterli bilgisi olmayan çok sayıda küçük tasarruf sahiplerinin tasarruflarını belirli güvence limitleri dâhilinde ekonomik dolanıma dâhil edilmesi finansal kuruluşlarla sağlanmaktadır. Bu sayede bankacılık sektörünün para arzına ilişkin fonksiyonları sağlıklı şekilde gerçekleştirilmiş olacaktır(Adalı, 2008: 12). Mevduat sigorta sisteminin asıl amacı bir bankanın ödeme gücünü çekmesi durumunda tasarruf sahibinin zararlarının telafi edilmesi ve sigorta sisteminin varlığıyla bütün sektöre genel bir güvenin verilmesi planlanmaktadır. Böylece sektörün işlerliği ve sürekliliği bu sistem sayesinde sağlanmış olacaktır. Ülke ekonomisinde istikrarlı ve devamlı bir büyümenin oluşturulması için tasarruf sahiplerinin tasarruflarının arttırılması ve bu tasarruflarının yatırımlara dönüştürülmesi gereklidir. Mevduat sigortasıyla bankalar ekonominin sağlıklı işlemlerini sağlamaktadırlar. Hem kamu hem de özel sektörde kaynakların verimli kullanılmasına imkân sunmaktadırlar. Mevduat sahiplerine

tasarruflarına getiri sağlamaları adına hizmet sunmaktadırlar (Şentürk,2007: 9). Mevduat sigortasıyla hem kurumlar, hem tasarruf sahipleri kendilerini güvence altında hissetmektedirler. Güvenin olduğu bir ekonomide yatırımların teşvik edilmesi ve istikrarın sağlanması daha kolay olacaktır. Bankaların hücumlara açık olması, tüm finansal sistemleri ve mevduat sahiplerini tehdit etmektedir. Bir bankaya yapılan hücum durum, diğer banka veya banka dışı aracı kurumları ve piyasaları da olumsuz etkilemekte ve güven kaybına neden olmaktadır. Mevduat sigorta sistemi bankalara yapılan hücumlara karşı olarak bir güvenlik ağı olarak düşünülmüştür (Yılmaz, 2001: 219). Mevduat sigortası, tasarruf sahiplerinin finansal kuruluşlara yatırmış oldukları paralarının tamamen veya kısmen güvence altına alınmasıdır. Mevduat sigortasında üç temel faydası vardır. Bu faydalardan dolayı bu sisteme işletmeler, devlet gereksinim duymaktadır. Bu yararlar;

Bankacılık sektöründe paniği ve paniğin oluşturacağı hızlı ve yaygın mevduat çekilişini önlemek,

Ülkede mali sektörde oluşabilecek güven ve istikrarla ilgili sıkıntıların finansal aracılığını geliştirmek ve tasarruf sahiplerinin tasarruflarını yatırımlara çevirmeye yardımcı olarak, büyümeyi sağlamak ve teşvik etmek

Küçük tasarruf sahiplerinin mevduatın bir miktarına kadar garanti vererek güvenilir bir ortam yaratmayı amaçlamaktadır (Yılmaz, 2001: 220).

1.6.2. Mevduatın Korunması

Mevduatın korunması tüm ülkeler, devletler ve hesap sahipleri için istenilen bir durumdur. Tasarruf mevduatı sahiplerinin banka alacakları arasında özel ve istisnai olarak korunmasında, hukuki, sosyal ve ekonomik nedenler yer almaktadır. Bankacılık sektöründe en duyarlı grup mevduat sahipleridir (Şentürk, 2007:8). Küçük tasarruf sahipleri sayıca fazladır. Bu mevduat hesap sahipleri menfaatlerini koruyacak düzeyde bilgi, tecrübe ve olanaklara sahip değildirler. Mevduat sahipleri riski sevmeyen, çalıştığı kurumla hem getiri ilişkisi hem de güven ilişkisi kurmak isteyen kişilerden oluşmaktadır. Bu kişilerin banka mevduat hesaplarını seçmelerindeki temel neden ise paralarının daha güvenli ortamlarda ve şartlarda değerlendirileceğine inanmaları ve bunu istemeleridir.

Mevduat sahipleri sektörde yaşanacak olumsuzluklar karşısında panik haline düşmekte ve bankaya saldırmalarına neden olmaktadır. Bankaların bu panik durumlarına karşı önlemler almaması durumunda bankaları zayıf duruma düşürecektir. Eğer bankalar, mevduat sahiplerine bu sıkıntılar oluştuğunda paralarını ödeyemezse, o zaman bankaya şüphe ile bakacaklardır (Şentürk, 2007: 9-10). Bu da bu sisteme güvenin duyulmamasına neden olacaktır. Bu panikler bütün mevduat sahiplerini ve bankaları olumsuz etkileyecektir. Toplumda yaşanacak olumsuzluk ve şüphe tüm ülkeyi olumsuz etkileyecek ve devletin müdahale etmesi gerekecektir. Toplumun finansal işletmelere olan güvenini güçlendirmek amacıyla devlet ve özel işletmeler bu güvenin en etkin yöntemini tasarruf mevduat garanti sistemiyle olacağını düşünmektedirler. Tasarruf mevduat garantisi, mevduat kabul eden bankaların iflas etmesi durumunda, garanti kapsamında olan mevduatın, bazı şartlarda ise tahakkuk edilmiş faizleriyle beraber, mevduat sahibine geri ödenme garantisi olarak tanımlanmaktadır. Bu sistem ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. Ancak genel itibariyle benzer özellikler taşımaktadır. Finansal açıdan, mevduat garanti sistemi, sektörün fonlama fonksiyonu bakımında yaşanabilecek krizlerin olumsuz yaratacağı etkileri azaltmayı hedeflemektedir. Bu mevduat garantisinin avantajlarının temelinde, bankaların iflasının gerçekleşme ihtimalini azaltmak, bankacılık krizinin oluşmasını önleyici etkilere sahip olması bakımında çok önemlidir (Güvercin, 2004: 23).

1.7. MEVDUATIN KORUNMA SİSTEMİ

Mevduat garanti sisteminin yapısı iki ana sistemden oluşmaktadır. Bunlar kapalı korunma sistemi ve açık korunma sistemidir (Yılmaz, 2001: 72).

1.7.1. Kapalı Korunma Sistemi

Yabancı literatürde, “implicit” mevduat sigorta türüdür. Türkçe literatür de ise bu kelimenin karşılığı ise, “örtük, zımni ya da kapalı” olarak ifade edilmektedir. Kapalı mevduat sigorta sisteminin temel özellikleri ise, bu sisteminin resmi olarak belirtilen herhangi bir kanunu yoktur. Kanunla herhangi bir şey düzenlenmediği için herhangi bir banka iflas ettiğinde kapsama limiti ve telafî tutarı devletin kendi takdirindedir. Eğer batan tutarlar olması durumunda önceden herhangi bir fon oluşturulmamaktadır. Kapalı sigorta sisteminde banka iflası durumunda mevduatların iade edilme garantisi

bulunmamaktadır. Bu sistem daha çok gelişmekte olan ülkelerde yaygın tercih edilmektedir (Özkan, 2006: 21). Kapalı sistem devlete krizi çözmede karar vermede ve kanuni bir sistem kurmada ve yönetme giderlerini azaltmada avantaj sunmaktadır. Bu sistemin olumsuz yanı ise, stokta herhangi bir fon bulunmamakta ve devletin mevduat sahiplerini korumaya karar vermesiyle devlet bütçesi ve vergi verenlerin üzerindeki yük artmaktadır. Kapalı sigorta sistemiyle küçük bankaların büyük bankalara karşın rekabet dezavantajının olmasıdır. Devletler iflas etmek üzere olan küçük bankaları kurtarmak yerine büyük bankaları kurtarmayı daha çok tercih edilmektedir. Büyük bankaların krizi tetikleme gücü fazladır. Bu yüzden mevduat sahipleri devletin büyük bankalarının batmasına engel olacağına inanmaktadır (Mesutoğlu, 1997: 29). Bir ülkede mevduat sistemi, önceden belirlenmiş kurallar ve düzenlemeler olmadan da korunmaktadır. Bu tür sistemlere kapalı mevduat garanti sistemi denmektedir. Bu sistem FSB raporuna göre, Çin ve Güney Afrika ülkelerinde halen kullanılmaktadır. Kapalı korunma sisteminin diğer bir adı da zımni korunma sistemidir. Zımni korunma sisteminde bütün mevduatlar koruma dışı tutularak, sektöre müdahale edilmez ve bankaların problemlerini kendi bünyelerinde çözmesi istenir. Ancak bazı durumlarda değişen miktarlarla daha kapsamlı garantiye kadar genişletilerek güvence sistemi oluşturula bilinir. Korunma sisteminin uygulanması veya devreye girmesi için herhangi bir hukuki zorunluluk yoktur(Arslan, 1999: 39). Bu nedenle yaşanabilecek sorunlara hiç müdahale edilmeme ihtimali söz konusudur. Bu koruma sisteminde mevduatların hangi durumlarda güvence altında olduğu belli değildir. Yani sektör için belirlenmiş kurallar yoktur. Uzun sürede ucuz olduğu için bu sistem çok tercih edilmiştir. Bu korunma sistemi bankalar veya Merkez bankası için tahakkuk edilen özel kesintilerle finansa edilmektedir. Bütün konularda devlet kendi başına karar vermekte ve ödemeyi ise isterse hemen yapabilmekte ya da istediği zamana yayabilmektedir. Bu garanti sistemi daha çok gelişmekte olan ülkelerde yaygın kullanılmaktadır. Bu ülkelerde finansal sistem göreceli olarak gelişmemiştir. Yani bankaların çoğunluğu devlete aittir. Bu yüzden mevduat sahiplerinden devletin iflas etmesini önleyecek veya devletin kayıplarını karşılaması için paralarını devlet bankalarında tutmaları istenmektedir. Bu tarz ülkelerde insanlarda devletin iflas etmesini önlemek adına devlet bankalarında paralarını tutmayı veya yastık altı saklamayı tercih etmektedir (Begaiym, 2015: 13). Günümüzde kapalı korunmanın, artık yaşanan sorunların çözümünde yetersiz kaldığı ve

en kötü alternatif olmaya başladığı yaygın şekilde görülmüştür. Bunun nedeni ise, mevduat garantisinin olmamasından kaynaklı sistemde risk primini yükseltmesi ve borçlanma maliyetlerini arttırması yer almaktadır. Mevduat sahiplerini açısından ise, bu sistem belirsizliklere yol açmakta ve gerekenden daha fazla maliyet yaratmaktadır. Kapalı sistemde alınacak kararlar siyasi etkilere açık olacaktır. Bu sistemin önceden kuralları belirlenmiş olmadığı için problem yaratan bankalara müdahalede geç kalınması muhtemel olacaktır (Alövsat, 2005: 127).

1.7.2. Açık Korunma Sistemi

Açık mevduat sigortası, anayasada, merkez bankası kanunlarında ve bankacılık kanunlarında yazılı olarak yer almaktadır. Açık korunma sistemi hangi kurumların ve mevduat türlerinin güvencesi altında olduğu kanunlarla belirtilmiş ve güvencenin sınırları açık ve net olarak bu kanunlarda yer almıştır. Sigorta fonunun kaynakları kanunda açıkça yer almaktadır. Açık mevduat sigorta sisteminin avantajları ise mevduat sigortasının gerekliliğini oluşturmaktadır. Mevduat sigortasının amacı, garanti altına almak ve bu yolla bir banka hücumunu ortaya çıkaracak durumları engel olmak ve finansal sistemin sağlamlığını ve durağanlığını sağlamaktır (Burçak, vd., 1999: 28). Finansal sistemin istikrar mevduat sigortanın temel önceliğini oluşturmaktadır. Mevduat sigortası mevduat sahiplerine güvence aşılama uğraşmaktadır. Mevduat sahipleri olası bir banka iflasında paralarının geri ödeneceğini bilmeleri durumunda paralarını bankadan çekmek için hücum etmek yerine paralarının güvende olduğunu düşünerek bankadan paralarını çekmeyerek bankayı zor duruma düşürmeyeceklerdir. Mevduat sigortası, banka hücumlarını engellemektedir. Açık sigorta sisteminde, kapalı sigorta sistemindeki büyük bankaların küçük bankalara karşı rekabet dezavantajı ortadan kalmaktadır. Açık koruma sisteminde kişiler hangi bankaya para yatırmış olursa olsunlar batma riski finansa edilmektedir. Bu güvence sayesinde, büyük ve küçük bankalar sektöre kolayca girebilmekte ve büyük bankalarla küçük bankalar daha rahatça rekabet edebilmektedir. Açık mevduat sigorta sistemi herhangi bir bankaya hücumu ve iflasları ortadan kaldırmakta ve sektörde rekabetin sağlıklı olmasını sağlamaktadır. Bu koruma sisteminde küçük mevduat sahiplerini korumak büyüklere göre öncelikli sırada yer almaktadır (Sönmez, 2013: 25). Çünkü küçük mevduat sahipleri, bankaların risk alımlarını belirten bilgilere ulaşmadaki güçlükleri ve eksiklikleri kolayca

ulaşamamaktadır. Sosyal eşitliği sağlamak için küçük mevduat sahiplerini korumaya çalışmaktadır. 1980 yılından sonra açık mevduat sigorta sistemi dünyada kurulmaya ve yaygınlaşmaya başlamıştır. Açık sigorta sistemleri 1995 yılında dünyada uygulayanların sayısı dörttür. Kapalı mevduat sistemi sayısı, dünyada açık mevduat sigorta sistemine göre çok fazladır (Sönmez, 2013: 26).

Tablo 1.2: Kapalı ve Açık Korunma Sistemi

	Açık Korunma Sistemi	Kapalı Korunma Sistemi
Afrika (Sayı)	4	15
Ařya(Sayı)	8	12
Avrupa(Sayı)	32	20

Kaynak: Kyei,1995

Açık mevduat sigorta sistemi gelişmekte olan ve az sanayileşmiş ülkelerde kullanılmaktadır. Açık sigorta sisteminin bankaların risk alımlarını izleme güdülerini azaltmaktadır. Bu sistem yasal düzenlemeler tanımlanmıştır. Bu sistem 2014 yılından beri 91 ülkede uygulanmakta ve açık mevduat garanti sistemi uygulamaları mevduatı korumak maksadıyla devlet bünyesinde ya da özel işletmeler statsn de oluşturulan bir kurum ve ona bağlı bir fon bulunmaktadır. Açık mevduat sisteminin birçok ülke tarafından uygulanmasının temelinde ise, güvence miktarı ve finansmanla ilişkili kuralları belirlemek ve devlet bütçesini etkilemeden küçük tasarruları korumak yer almaktadır (Kyei,1995: 10).

İKİNCİ BÖLÜM

MEVDUAT SİGORTA SİSTEMİNİN GENEL YAPISI

2.1. MEVDUAT SİGORTASININ TARİHÇESİ

İnsanlar var olduğu günden bu yana canını ve malını tehdit eden birçok tehlikeyle karşı karşıya kalmıştır. Bu tehlikelere karşı önlemler alma ihtiyacı duymuştur. İnsanların bu tehlikelere karşı önlemler alarak hayatını ve ekonomik varlığını korumak ve sürdürmek amacıyla çeşitli çözüm yolları araştırılmış ve günlük hayatta karşılaşılabilecek tehlikeleri ekonomik, fiziksel ve sosyal risk faktörleri ortaya konulmuştur. Dünya ve ülke ekonomisindeki ve üretim teknolojisindeki değişiklikler, devletin almış olduğu ekonomik politikalar, enflasyonun ekonomi üzerinde yarattığı baskılar, ekonomik risk faktörlerinin, hırsızlık, dolandırıcılık gibi kural dışı davranışlar, sosyal riskler, doğal afetler ve yangın gibi olumsuz fiziksel riskler nedeniyle sigorta önemli hale gelmiştir. İlk dönemlerde varlıklarını korumak adına yapılan kişisel olarak hareket eden insanlar, zamanla doğal afetler, sosyo- ekonomik gelişmeler ve teknolojik değişikliklerden dolayı ciddi zararlar yaşamışlardır. İnsanların malları ve yaşamı boyunca birçok tehlikeyle karşı karşıya kalmalarından dolayı zararların giderilmesi söz konusu olmaktadır (Uğur, 2004: 63). İnsanlar zararları tek başlarına karşılamak yerine birleşerek aralarında bölüşebilmektedirler. Sigorta bu nedenle önem arz etmektedir. Sigorta, aynı tehlikeye maruz kalan kişilerin belirli bir miktar parayı ödeyerek ve toplanan miktarla sadece o tehlikeyi bilfiil maruz kalanların zararlarını gidermek için kullanılan bir sözleşmedir. Sigorta, kanunla ve sözleşmeyle tespit edilmekte olan belirli bir risktir. Sigorta prim denilen bir ücret karşılığında tehlikenin önceden meydana gelmeden toplanan bir paradır. Olası zararların karşılanması amacıyla kişiler arasında gerçekleştirilen özel bir sözleşmedir. Bu sözleşmeye göre zararlar giderilmek amaçlanmaktadır (Uğur, 2004: 66).

Mevduat sigortası mevduat sahiplerinin bankalara hücum etmesine engel olmak ve finansal sistemin istikrarlılığını sağlamayı amaçlamaktadır. Bu sistem ilk ABD’de kurulmuştur. 1929 yılında New York eyaleti tarafından ilk mevduat sigorta sistemi kurulmuştur. 1933 yılında ise tüm dünyada kurulmuş ve yaygınlaşmıştır (Kyei, 1995). Bu sigortanın kurulma sebebi daha çok finansal sistemin istikrarını korumaya yöneliktir.

Mevduat sigortasının temel amacı; finansal sistemin istikrarını sağlamaktır. ABD’de 19. Yüzyılın sonlarında yaşanan büyük bankaların yarattığı panikler art arda

yaşanmıştır. Bu panikler, finansal istikrarı olumsuz etkilemiştir. Banka paniklerinden kast edilen, bir bankanın battığını öğrenen tasarruf sahiplerinin kendi bankalarının da batabileceği korkusuna kapılmasıdır. Bu panikten dolayı mevduat sahipleri kendi bankalarının batacağı korkusuna kapılıp mevduatlarındaki paralarını çekmek adına bankalarına hücum etmektedirler. Bu banka hücumları hem ekonomiyi, hem bankaları olumsuz etkilemekte ve finansal sistemin istikrarını korumasına engel olmaktadır. 1929 yılında başlayan buhranla birlikte ABD, FDIC kurulmuştur. 1935 yılında ise Bankacılık Yasası ile kalıcı olarak kalması sağlanmıştır. ABD dışındaki diğer ülkelerde aynı korku ve riski kendi ülkelerindeki bankalar bakımından yaşamaktadırlar. Bu nedenle 1980 yıllarda birçok OECD ülkesi ve gelişmekte olan ülkelerde bu sistem yaygınlaşmıştır (Kunt, Dentragiache, 2000: 3-4). 1980 ile 1990 yıllarında yaşanan krizler bankacılık otoritelerinin mevduat sigorta sisteminin kurulmasını zorunlu hale getirmiştir. Tarihsel süreçte mevduat sigortasının ilk temel işlemler Çin’de görülmüştür. Ulusal düzeyde ilk uygulama ise 1924 yılında Çekoslovakya’dadır. Bunlardan sonra aslında FDIC kurulmuştur. Mevduat sigorta sistemin tarihçesi de iki önemli deneyime dayanmaktadır. Bunlar 19.yüzyılda yaşanan deneyimler ile 20. Yüzyılda yaşanan deneyimler olarak ikiye ayrılmaktadır.

19. Yüzyılda Mevduat Sigorta Sistemi

Mevduat sigortasıyla ilgili ilk 1829 yılında New York’ta bir ticari bankanın borç senedi ihracı ve mevduatların korunmasıyla ilgili koruma fonu kurulmuştur. 1842 yılında ise bu fona üye olan on bir tane banka batmıştır. Denetçiler bu batmalar sonunda araştırmalarının arkasından borsada spekülasyon yapmak amacıyla birçok büyük miktarda kredi verdikleri ve bu nedenle acele bankacılığı adı altında çıkarılan kredilerin sebep olduğu görülmüştür. 1837 ile 1863 yılında ise bu fona üye sayısı 88’den 6 üyeye kadar düşmüştür. Bunun sonucunda 1866 yılında bu fon görevini yerine getiremediği için kapanmıştır (Ahmadov, 2009 :5).

20. Yüzyılda Mevduat Sigorta Sistemi

1920 yılında bütün garanti fonları batmıştır. 1921 yılında ise Washington garanti fonu kurulmuş ve yeniden faaliyete başlamışlardır. Bu fonda The Scandinavian American bank of Seattle bankasının batmasıyla çökmüştür. 20. Yüzyılda Güney Dakota’da ise on altı banka daha batmıştır. Bu batmalar garanti fonunu alt üst etmiştir.

1923 yılında ise Kansas'ta üçüncü büyük banka American State Bank of Wichita'da afa bininde batmış ve garanti fonu iyice zor duruma düşmüştür. Dünya'da yaşanan 1929 ile 1933 yıllarındaki ekonomik bunalım hem ekonomiyi hem bankacılık sektörünü zor duruma düşürmüştür. FDIC kurulmuş. Dünya'da ilk kez organize edilmiş bir mevduat sistemi böylelikle kurulmuş oldu. Bu sistem 1970 yılına kadar devam etmiştir. 1970'den sonra finansal istikrarsızlıklar bütün Avrupa ülkelerini etkilemiş ve Avrupa ülkeleri kendi mevduat sigorta sistemlerini kurmak zorunda kalmışlardır (Ahmadov,2009:6).

Tablo 2.1: Mevduat Sigortasının Kurulduğu Tarihler ve Avrupa Ülkeleri

Kuruluş Tarihi	Mevduat Sigortasının Kurulduğu Ülke
1966	ALMANYA
1974	BELÇİKA
1977	İSPANYA
1979	AVUSTURYA
1980	FRANSA
1982	İNGİLTERE
1987	İTALYA

Kaynak: Ahmadov, 2009:4

1993 yılında ise FDIC'in uyguladığı mevduat sigorta sistemi riske dayalı prim sistemiyle daha da başarılı sonuçlar vermiştir. Halende birçok dünya ülkesinde riske dayalı prim sistemi uygulanmaya devam etmektedir (Ahmadov,2009: 5).

2.2. DÜNYA'DA MEVDUAT SİGORTASI UYGULAMALARI

Dünyada mevduat sahiplerinin haklarını korumak amacıyla birçok ülkede mevduat sigorta sistemi uygulanmaktadır. AB'nin 1994 yılında yayınladığı direktifte tüm üyesi olan ülkelerin mevduat sigorta sisteminin uygulanması zorunlu tutulmuştur. Dünyada 99 ülkede bu sistem uygulanmaktadır. Diğer ülkelerde de bu sistemin uygulanması için çalışmalar yapılmaktadır. Mevduat sigortası uygulayan ülkelerin başarısı, bu sistemi uygulamayan ve özellikle batan bankaların yarattığı ekonomik sorunları ve tasarruf sahiplerinin sorunlarının çözülmemesi, uluslararası finansal kurumları mevduat sigorta sistemini incelemesine neden olmuştur (Ayzit, 2004: 24). Dünya Bankası ve IMF tarafından da yapılan araştırmalar neticesinde mevduat sigorta uygulaması uygun bulunmuştur. Ancak bu sistemde her ülkede başarı düzeyi farklılık

göstermektedir. Örneğin, gelişmekte olan ülkelerde gelir seviyesi düşüktür. Bu seviye düştükçe, sigorta kapsamı arttığından ahlaki tehlike oluşmaya başlayacaktır. Ahlaki tehlike bu sistemin en büyük sorunudur(Ahmadov,2009: 24-25).

Mevduat sigorta sistemleri bazı Avrupa ülkelerinde (Almanya’da 1966,İspanya’da 1976, İngiltere’de 1979, Fransa’da 1980 ve İtalya’da ise 1987 yılında) önceden kurulmuştur. Diğer üye ülkeler ise Avrupa Topluluğu Komisyonunun 1987 yılında yayınladığı 87/63/EEC sayılı tavsiye kararından sonra mevduat sigorta sistemlerini kurmaya başlamışlardır. Danimarka’ da üyeliğin zorunlu olduğu, devletin yasa koyucu olduğu ve özel olarak yönetilen mevduat sigorta sistemi 1987 yılında kurulmuştur. İspanya’da mevduat sigorta fonları ticari bankalar için 1977’de, tasarruf bankaları için 1980’de ve kredi kooperatifleri için de 1982 yılında kurulmuştur. Sistem devlet tarafında yasalaştırılır ve özel olarak yönetilir. Fransa’da mevduat sigorta sistemi 1980 yılında kurulmuş olup, 1986 yılında revize edilmiştir (Dökdök, 2002: 25).

2.2.1. Temel Yapısal Özellikleri

Mevduat garanti sisteminin temel yapısal özellikleri vardır. Bunlar;

- Mevduat garanti kurumunun yetkilendirilmesi
- Mali güvenlik ağı ile ilgili katılımcı ilişkileri
- Üyelik
- Fonlama
- Kredibilite gibi (Begaiym, 2015: 17).

Açık mevduat garanti sisteminin kapsamı 3 çeşittir. Bunlar;

- Kapsadığı Mevduat miktarı
- Kapsadığı Mevduat türü
- Kapsadığı Yabancı para mevduatı (Begaiym, 2015: 18).

2.2.2. Mevduat Garantisinin Finansmanı

Her ülkede mevduat garanti sisteminin uygulanması ve finanse edilmesi farklıdır. Mevduat garantisi kapsamında yaşanan zararların finansmanı üç şekildedir. Bunlar; Kamu finansmanı, özel sektör finansmanı ve kamu ve özel sektör birlikte

finansmanıdır. Kamu finansmanı, adından da anlaşıldığı üzere finansmanın tamamen kamu kaynakları tarafından karşılanmasıdır. Bu yöntemle maliyet bütün topluma yansımakta ve bankaları daha çok risk almaya yöneltmektedir(Adalı, 2008: 45). Özel sektör finansmanı ise, finansmanın tamamen banka kaynaklarından finanse edildiği ve yasalarla kurulmamıştır. Bu yöntem ekonominin istikrarlı ve bankacılık sektörünün güçlü olduğu ülkelerde geçerlidir. En son finansman yöntemi ise, kamu ve özel sektör birlikte finansmanı, en yaygın kullanılan finansman biçimidir (Bu fonun kaynağı, devlet ve bankaların ortaklaşa finansmanıdır. Bu yöntem ABD, Hollanda, Japonya, İtalya ve Türkiye’de uygulanmaktadır. Bu sistem, mevduat sahiplerine alacak ve haklarını garanti etmektedir. Bankacılık sisteminin kaynaklarının yeterli olmadığı durumlarda, ya da zararın kamu kaynaklarınca karşılanacağı bilinmektedir (Adalı, 2008: 50).

2.3. BAZI MEVDUAT SİGORTA KURUMLARI

Dünyada birçok farklı mevduat sigorta kurumları vardır. Bunlar Amerika birleşik devletlerin var olan FDIC, Kanada’nın bulunan CDIC, Meksika’da bulunan IPAB ve AMF olarak söylenebilir.

2.3.1. FDIC

FDIC, Amerika Birleşik Devletlerinde kurulan bir kurumdur. Bu kurum 1934 yılında kurulmuştur. ABD, 1929 yılında yaşanan ekonomik buhranla ve bunun verdiği olumsuz etkilerle bankacılık sisteminde ciddi sıkıntılar yaşanmıştır. Para talebinin artmasıyla kriz ortamında bankalar çok zor bir duruma düşmüştür. Hatta 2000’in üzerinde banka iflas etmiştir. Birçok kişi ve kurumlar paralarını kaybetmişlerdir. Bu doğrultuda ilk mevduat sigortası uygulaması bu sayede yasal düzenleme ile bankacılık sistemine olan güvenin oluşmasını sağlamıştır. Bu sistemle fon miktarları artmış, fonların değerlendirilmesiyle kaynak girişi artmıştır(Özkan, 2013:110). 1980 yılında ekonomide yaşanan sorunlar, petrol, tarım ve gayrimenkul sektörlerini olumsuz etkilemiş ve faiz oranları artmış, finansal piyasalarda yoğun rekabet oluşmuş, yeni oluşmaya başlayan olumlu hava etkisini kaybetmiştir. Tasarruf ve Kredi kurumları da bu olumsuzluktan nasibini almıştır. FDIC, iflas eden kuruluşların tasarruflarını sigorta etmeye başlamıştır. FDIC, Amerika’daki bütün mevduat kabul eden kurumların mevduat sigortasını yöneten sorumlu kurum olmuştur. FED’e üye olan bankalar FDIC

katılmak zorundadır. Ancak diğer bankalar isteğe bağlı katılmaktadır. ABD'deki mevduat sigorta sisteminin uygulama türü inisiyatifli sigorta türü olarak adlandırılmaktadır. Yaşanan sorunların büyüklüğüne göre sigorta kapsamı genişletilmekte veya tam kapsamlı sigorta haline getirilmektedir. FDIC ayrıca, bankacılık sektöründe bazı ana denetleme görevlerini de yapmaktadır. Bu denetleme işlevi geniş kapsamlıdır. FDIC, yabancı bankaların şubelerinin denetiminden sorumludur. Her kurum beş alanda değerlendirilmektedir. Bu alanlar sermaye, aktif kalitesi, yönetim, karlılık ve nakit durumlarıdır. Bu alanlarda değerlendirmeler bir araya getirilir ve o kurumun genel durumu derecelendirilir. Buna göre kurumlar güçlü, yeterli ve yetersiz sermayeli olarak üç gruba ayrılmaktadır. Bu gruplar kendi içinde yetkili kişiler tarafından incelenir ve periyodik raporlamaları yapılır ve bankanın mali durumu göz önüne alınarak gözetim ve denetim yapılır ve A,B,C grubu bankalar üç gruba ayrılır (Özkan, 2013:111).

- **A grubu bankalar:** Finansal açıdan güçlü olan ve resmi makamlarca 1 veya 2 ratingle değerlendirilen bankalardır.
- **B grubu bankalar:** Düzeltilmezse ciddi sorunlara yol açabilecek zayıflıklara sahiptir.
- **C grubu bankalar:** Ciddi sorunlara sahip bankaların bulunduğu gruptur (Şentürk, 2007: 57).

Bu kurum iflas eden bankanın yalnızca sigorta mevduatını başka bir banka tarafından devir alınmasını sağlayabilmektedir. FDIC, bu devirden sonra gerekli likidite desteği sağlamaktadır (Özdemir, 1998: 9). Özellikle Amerika'da batık bankaların çözüm sürecinde üç yöntem bulunmaktadır. Bunlar,

- Sigorta kapsamında mevduatın hepsinin ödenmesi,
- Batık bankaların aktiflerinin hepsi ya da bir bölümünün başka güçlü bankalarca satın alınması
- Açık banka yatırımı gibi (Adalı, 2008: 35).

Bugün Amerika'da olan bu sistem dünyadaki bütün mevduat sigorta sistemlerinin en iyisi, en gelişmiş ve yetki bakımından ise en donatılmış olanı olarak bilinmektedir.

2.3.2. CDIC

CDIC, sistemi halen Kanada'da halen yürürlüktedir. Bu mevduat sigorta sistemi 1967 yılında yasal hale gelmiştir. 1967 yılında Kanada'da Mevduat sigorta kurumu, banka ve diğer mevduatları toplamak adına kurulmuş ve mevduatlar sigorta altına alınmıştır. CDIC, direk Maliye bakanlığına bağlıdır. Bu kurum kurulduğundan beri kendi bünyesinde bulunan 43 üyesinin finansal yapısıyla ilgilenmiştir. Bu 43 üyenin finansal yapısında bozulan durumların düzeltilmesini ve yapılması gereken yükümlülüklerini düzeltmektedir. Bu kurum ayrıca piyasadan borçlanma yetkisine sahiptir. Özellikle zor durumda bulunan bankalara direkt nakit sağlama, borç verme, garanti verme şartıyla borç bulunmasına yardımcı olmaktadır. CDIC günümüzde anapara ve faiziyle birlikte 60.000 dolara kadar korumaktadır (http://www.iadi.org/profiles/canada_cdic.pdf, 2018).

2.3.3. IPAB

IPAB, Meksika mevduat sigorta kurumunun risk yönetimi uygulamalarını içermektedir. Risk yönetim uygulamalarına göre yapılanma ve yürüttüğü uygulamalar açısından Risk komitesinin çalışmaları ön plana çıkmaktadır. Risk komitesi alt ve üst düzey yöneticilerden meydana gelmiştir. Risk yönetimi süreçlerini desteklemekle görevlidir. Risk komitesinin amaçları ise; kurumsal risk yönetimi stratejisinin belirlenip uygulanması, kurumun risklere maruz kaldıktan sonra ana görevlerini yerine getirmesi bakımından yaşanacak sorunların yaşanmasını engellemek gibi sayılmaktadır. Önemli olan hem alt faaliyetler alanlarında hem de üst faaliyet alanlarında oluşabilecek risklerin, etkilerinin ve önlemlerinin belirlenmesi hususunda çalışmalar yapmaktır. Bu kurumda riskler üç ana grupta toplanmıştır (Özkan, 2013: 120). Bu üç ana risk grubu şunlardır;

- Mevduat sigorta riski
- Finansal risk
- Operasyonel risk

Mevduat riskinden kast edilen riskler; değerlendirme ve uygulama da yaşanan risklerden oluşmaktadır. Finansal risk ise; piyasa riski, aktif-pasif riski, kredi riski ve

likidite riskidir. Operasyonel risk ise çalışan riski, bilgi teknolojileri riski, fiziksel risk ve dışsal risklerden oluşmaktadır.

2.3.4. AMF

AMF 2004 yılında yapılandırılmış ve faaliyete geçmiştir. Quebec bölgesinde finansal ürün ve hizmetlerle alakalı kamu kurumunu AMF oluşturmaktadır. AMF sigortacılık, menkul kıymetler ve banka dışı mevduat kurumlarına dönük kamu otoritesi konumundadır. AMF kendisine ödenen vergi ve diğer yükümlülüklerden sağlamış olduğu gelirlerden kendine özel bütçe oluşturmuştur. AMF kurumunun üst yönetimini hükümet göreve atamaktadır. Bu kurumun yaptığı işler iç denetime tabidir. Bu kurumda bir danışma kurulu mevcuttur (Özkan, 2013:117).

Kurumun Görevleri;

- Finansal açıdan finansal hizmet alan kişilerin haklarını korumak
- Finansal kuruluşların hukuki çerçevede faaliyetlerini yürütüp yürütmediğini incelemek
- Finansal servislerin dağıtım şekillerini incelemek
- Finansal sistemde hukuki yaptırımlar sonucunda tazmin süreçlerinin gözetim ve uygulamalarda bulunulması gibi.

AMF'nin oluşum yapısı beş organizasyonun bir araya gelmesinden oluşmaktadır. Bunlar; Quebec Securities Commissions, The Inspector General of Financial Institutions, The Financial Services Office, The Quebec Deposit Insurance Board ve Financial Services Compensation Fund olarak sayılmaktadır. Bu beş organizasyon birleşerek AMF'yi oluşturmuştur(Özkan, 2013: 118).

2.4. TÜRKİYEDE MEVDUAT SİGORTA UYGULAMALARI

2.4.1. Tarihsel Gelişimi

Ülkemizde mevduatın güvence altına alınması çok eskilere dayanmaktadır. 1933 yılında ilk çıkarılan 2243 sayılı Mevduatı Koruma Kanunuyla güvence altına alınmıştır. Amaç tasarruf mevduatı sahiplerinin bankanın diğer alacaklılarına karşı ayrıcalıklı bir şekilde yazılı hale getirmek adına çıkan bir kanundur. 1936 yılında ise

Bankalar Kanunuyla bu mevduatların ne kadarı imtiyazlı kabul edildiği belirlenmiştir. Bu oran % 40 olarak belirlenmiştir. Tasarruf mevduatının tanımının yapılmamasından dolayı tasarruf mevduatı dışındaki mevduatlarından ayrıcalıklardan yararlanması durumundan dolayı çok ciddi eleştiriler almıştır (White, 1995: 10). 1960 yılına gelindiğinde bankalar kanununda değişiklikler yapılarak bankaların iflastan kurtulması için tedrici tasfiye esaslı Merkez Bankası bünyesinde bir fon kurulmuştur. İlk olarak prim sistemi getirilmiş ve her yıl belli bir oranda prim ödeme zorunluluğu koyulmuştur. Tüm bankalar bu fona üyeliği zorunlu tutulmuştur. Fon özellikle tasfiye sonunda ortaya çıkacak açığın hepsinden değil sadece tasarruf mevduatını ve tasfiye giderlerinden oluşabilecek açığı karşılamakla yükümlüdür (Garcia, 1999: 15). 1983 yılında da kanun hükmünde kararname çıkarılarak Tasarruf Mevduatı sigorta fonu adı altında bir fon kurulmuştur. 1985 yılında ise iflasa sürüklenmiş bankaların tasfiyesi ve küçük tasarrufların korunması için yeni bir yapı oluşturulmuştur. Kurulan bu yeni fon merkez bankası tarafından idare ve temsil edilmektedir. 1986 yılında ise sigortaya tabi olacak tasarruf mevduatı miktarında değişiklikler yapılmış, sadece Türkiye'deki mevduat sahibi kişilerin tasarruf mevduatı hesaplarının anaparaları sigorta altına alınmıştır. Bu kişiler gerçek kişiler olmak zorundadır. 2003 yılında ise tasarruf mevduatının tamamına sigorta kapsamına alınması iptal edilmiştir. Yani tam garanti kapsamı 2004 yılında resmen kaldırılmıştır. Kıyı bankalarındaki mevduat sigorta kapsamı dışındadır (Altuntaş, 2011: 3).

2.4.2. TMSF

Tasarruf mevduatı sigorta fonu, mevduat sisteminin korunmasına ilişkin oluşturulan bir kurumdur. En gelişmiş kurumdur. Bu sistemin tarafları, mevduat sahibi, mevduatı kabul eden banka ve mevduat sigorta altına alınan kurumlardır. TMSF, yaptırım gücünü ülkedeki kanunlardan almaktadır. Sigorta yapan kurum yapılan sigorta için belirli bir meblağda prim almaktadır. Bu kurum, mevduatın geri ödeyememesi durumunda devreye girmektedir. Mevduat sahibi sigorta kapsamına aldığı meblağ kadar mevduatı ödemektedir (Şentürk, 2007: 96). Geri almak için ödeme güçlüğüne düşen bankaya kanun süreci başlamaktadır. Ülkemizde tasarrufların korunması ilk kanuni düzenleme mevduatı koruma kanunu ile başlamıştır. Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası bünyesinde tasarrufları sigorta etmek adına kurulmuş bir kurumdur. TMSF'nin

yetkileri 1994 yılında genişletilmiş olup, bankaların mali bünyelerini de güçlendirme görevi verilmiştir. 1999 yılında ise BDDK kurulmuştur. TMSF'nin temsil ve idaresi TCMB'den alınıp BDDK'ya verilmiştir. 2003 yılında TMSF'nin karar organı Fon Kurulu olarak belirlenmiş ve TMSF bağımsız bir statü haline gelmiştir. TMSF risk esaslı sigorta priminin tarifesini, tahsil zamanını belirleme yetkisi kendisine verilmiştir. Katılım fonlarının güvencesi de kendisindedir. TMSF kamu tüzel kişiliğine sahip, idari ve mali özerkliği sahip bir kuruluştur. TMSF'nin fonksiyonlarını mevduat sigortacılığı, banka çözümleme, geri kazanım ve OHAL kapsamında yürütülen kayyımlik faaliyetleridir (<https://www.tmsf.org.tr/>, 2018).

2.4.3. Türkiye'deki Sistemi

Ülkemizde mevduat sigorta sistemi mevduat sahipleri için büyük bir güvence oluşturmaktadır. Ülkemizde bankacılık mevzuatında, ülke tarihi boyunca, bankaların risklerini sınırlamayı, dolayısıyla mevduat sahiplerini korumayı amaçlayan pek çok düzenleme uygulamaya konulmuştur. Bu tedbirler arasında en etkisi mevduat sigortası sistemi olmuştur. Çünkü bu sistem hem önleyici hem de giderici nitelikte olmasından kaynaklanmaktadır. Halende ülkemizde uygulanmaktadır (Sönmez, 2013: 99).

2.4.3.1. Üyelik ve Sigorta Kapsamı

Ülkemizde mevduat sigorta sisteminde, mevduat ve katılım fonu toplayan kredi işletmelerinin sisteme üyelikleri zorunludur. Kredi kuruluşları, tasarruf mevduatı ve gerçek kişilere ait katılım fonlarını, sigortaya tabi kısım üzerinden sigorta ettirmek ve prim ödemek zorunda kalmaktadır. Kişilerin sisteme girişi sırasında, kurucular tarafından Fona asgari sermayenin %10'u tutarındaki giriş payının en az dörtte birini ödemek zorundadır. TMSF, ülkemizde faaliyet gösteren yabancı bankaların şubeleriyle toplamış oldukları mevduatın sigortalanmasını gerçekleştirmektedir. Yerel bankalarla aynı yasal düzenlemelere tabidir. Sigorta kapsamı, gerçek kişilere ait tasarruf mevduatı ve katılım fonlarını kapsamaktadır (Özkurt, 2010:128).

2.4.3.2. Prim Sistemi

Bütün mevduat sigortalarında prim esaslı söz konusudur. 2006 yılında çıkarılan 26339 sayılı Resmi Gazete'de bununla ilgili yönetmelikler yer almaktadır. 2008

tarihinde Sigortaya Tabi Mevduat ve Katılım Fonlarıyla TMSF Tahsil Olunacak Primlere Dair Yönetmelikte bazı değişimler yapılmıştır. 2011 yılında tekrar bir değişim yapılmış ve yayımlanmıştır. Türkiye’de prim oranları hesaplanmakta, bu hesaplamalar yapılırken, kredi veren bankacılık sisteminde yarattığı riski hesaplayan risk puanları dikkate alınarak hesaplama yapılmıştır. Bu sistem araştırmalarda ve uygulamada adil bir sistem olarak görülmektedir. Ülkemizde adil bir sistem olan bu sistem risk esaslı prim sistemi olarak tanımlanmaktadır (TMSF, 2012: 32-33).

2.4.3.3. Fonlama

TMSF, fonlama sistemini kullanmakta olup, Bankacılık kanununa göre ise gelirleri gerekli olması durumunda mevduat sigortacılığı ve çözümleme faaliyetlerinde kullanmak adına bir fon rezervi gerçekleştirebilmektedir. Bu gelirler alındığı şekilde korunmaktadır. Örneğin eğer bu primler TL cinsinde toplandıysa TL şeklinde saklanmakta, döviz cinsinden toplandıysa o zaman döviz cinsinden korunmaktadır. Bu fon gelirleri karlı bir şekilde değerlendirilmelidir. Düşük riskli ve likit alanlarda değerlendirilmektedir. Fon yatırımları piyasalardaki rekabeti olumsuz etkilememelidir. Ayrıca büyük parasal hareketlere neden olmamalıdır. Bu tarz fonlamalarda yatırımlar, banka mevduatı, katılım fonu şeklinde değerlendirilmektedir (TMSF, 2012: 80).

2.4.3.4. Geri Ödeme Şekli

Ülkemizde mevduat sistemlerinin geri ödenmesi söz konusudur. Bu geri ödemenin nasıl olacağı 23 Şubat 2007 tarihli, 26443 sayılı Resmi Gazete ’de yayımlanmıştır. Buradaki yönetmeliğin 10. Maddesinde yer alan tasarruf mevduatı ve katılım fonunun doğruluğu ispat edilmesi adına TMSF’nin yetkili kişileri tarafından bir komisyon kurulmaktadır. Bankanın faaliyet izninin kaldırıldığı andan itibaren üç ay içinde sigorta tutarı tespit edilip geri ödeme yapılacak ibaresi yer almaktadır. Bu süre 3 ay daha uzayabilir. Ödemeler fon Kurulu kararı ile bir banka aracılığıyla da yapılması mümkündür (Sönmez, 2013: 107).

2.5. MEVDUAT SİGORTA SİSTEMİNİN FİNANSMANI

Mevduat sigorta sisteminin finansmanı ülkeden ülkeye değişim göstermektedir. Örneğin, Hollanda ve İtalya’da sigortanın fonları toplanılan primlerle karşılanmaktadır.

Bu primler üye bankaların ihtiyaç doğrultusunda fona katkı da bulunması taahhüdü üzerine kurulmuş bir sistemdir. Mevduat sigorta sisitemi 2 şekilde finanse edilmektedir. Bunlar;

- Yeni bir fon kurulup, periyodik prim ödeme şartı getirtmektir.
- Fonda oluşan kayıplar bankalara prim tahakkuk ettirilir.

Böylece mevduat sigorta sistemi finansmanı, prim şeklinde bankalardan giderilir. Çünkü asıl bu sistemden bankaların yararlanmasından kaynaklıdır. Uluslararası açıdan baktığımızda ise mevduat sigorta sisteminin fiyatlandırması, sabit fiyatlanma yönteminden, daha riske duyarlı bir prime dayalı hale gelmiştir (Altınok, İlseven, 2010: 33-34).

2.6. MEVDUAT SİGORTA SİSTEMİNİN OLUMLU VE OLUMSUZ TARAFLARI

Mevduat sigorta sistemleri tüm dünya genelinde önemli hale gelmiştir. Uygulama sayısı git gide artmıştır. Ancak, bu sistemin olumlu ve olumsuz yanları bulunmaktadır.

2.6.1. Olumlu Yanları

Mevduat sigorta sisteminin tüm dünyada uygulanmasıyla birlikte aslında büyük faydaları vardır. Richard Dale'ye göre, mevduat sigorta sisteminin iki olumlu yanı vardır. Bunlardan biri, banka kaçışlarına engel olmak, diğeri ise tasarrufların korunması, yani tüketicilerin korunması olarak sayılabilir. Bankalar için mevduat en büyük kaynak olup, önemi büyüktür. Mevduat sigortası, tasarruf sahiplerinin toplu bir şekilde güvenli bankalardan paraların çekilmesini azaltabilecek bir sistemdir. Bu sigorta sistemi finansal sistemin düzenli ve iyi çalışmasını sağlayacaktır. Bankaların kaçma riski ve tasarruf sahiplerinin bankalardan kaçma riski azaltılmış olacaktır. Tasarruf sahiplerinin paralarının koruma altında olduğunu bilmesi, tasarruflarını geri çekmelerine engel olmuştur. Bankaların iflas edeceği durumda mevduat sahiplerinin bu sistemden dolayı paralarının kendilerine ödeneceğinden emin olması da güveni arttırmaktadır. Bu sistem güven ortamının oluşmasına sebep olduğu için, tüm ülkelerde yaygınlaşmaya ve uygulanmaya başlamıştır (Dale, 2000: 11).

2.6.2. Olumsuz Yanları

Her sistemin olumlu yanları olduğu gibi olumsuz yanları da vardır. Bu sistemin olumsuz yanları; ahlaki riskin oluşması, batmayacak kadar büyük olma, özel bilgi, ters seçim ve iyi bankaların kötü bankaları sübvansiyon etmesi olarak sayabiliriz.

- **Ahlaki Risk:** Ahlaki tehlike, ahlaki risk olarak değişik ifadeler kullanılmaktadır. Bütün mevduat sigorta sistemlerinde bu risk yaşanmaktadır. Bazı mevduat sigorta sistemlerinde mevduata yüzde yüz garanti verilmez iken, küçük tasarruf sahiplerinin riskleri üstlenilmektedir (Balaban, Çilli, 1997: 200).
- **Batmayacak Kadar Büyük Olma Politikası:** Buradaki en büyük sorun bütün bankaların aynı koşullarda prim ödemesinin zorunlu tutulmasıdır. Aynı primi ödeyen tüm bankalardan büyük bankaların batmasına izin verilmemiştir. Ancak küçük bankaların batmasına izin verilmiştir. Batmayacak kadar büyük olma politikası ile ahlaki risk ters ilişkiye sahiptir. Ahlaki tehlike arttıkça ise, mevduat sahipleri kendisine daha fazla faiz veren bankaları tercih edecek ve büyük sorunlar yaşayacaktır (Ahmadov, 2009: 21).
- **Ters Seçim:** Ters seçim ahlaki riskle alakalıdır. Ters seçim sayesinde mevduat sahipleri tasarruflarını daha yüksek faiz veren, az güvenilir bankalara yatırmakla ters bir seçim yapmıştır. Bu yanlış seçim genelde isteğe bağlı sistemlerde geçerlidir. Bankacılık sistemi zayıf olan ülkelerde bu yanlış yapılmaktadır (Garcia, 2000: 16).
- **Özel Bilgi:** Mevduat sigortasının, kendi aktifleri, yönetim stratejileri ve riskleri sigorta kuruluşlarına göre bir üstünlük iken, sigorta kuruluşları bu üstünlükleri kötüye kullanılması, riskin fiyatlandırılmasında sigorta sisteminin başarısında olumsuz etkisi vardır (Dökdök, 2002: 12).
- **İyi Bankaların Kötü Bankaları Sübvansiyon Etmesi:** Mevduat sigortasının diğer bir sorunu ise istismar sorunudur. Mevduat sigortasının, büyük, güvenli, iyi yönetilen bankaların, küçük riskli yönetilen bankalara sübvansiyon sağlamasına yol açması olarak ifade edilmektedir (Dökdök, 2002: 13).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DÜNYADAKİ ÜLKELER VE TÜRKİYE’NİN MEVDUAT SİGORTASININ KARŞILAŞTIRILMASI

3.1. ABD MEVDUAT SİGORTA SİSTEMİ

3.1.1. Federal Mevduat Sigorta Kurumu

ABD’de ulusal bankaların denetimleri ülkemizdeki gibi BDDK gibi bir kuruluş değil, Amerika Merkez Bankası (FED) tarafından yapılmaktadır. Amerika Merkez bankasına üye olmayan bankaların gözetim ve denetimi ise FDIC tarafından yürütülmektedir (Carisano, 1992: 17). Amerika 19. Ve 20. Yüzyıllarda eyaletler düzeyinde mevduat güvencesini uygulamaktadır. Ancak 1933 yılında ise Bankacılık Kanunu’na dayanan FDIC kurulmasıyla modern sisteme geçmiştir. FDIC’in kuruluş amacı Amerika’da 1929 yılında yaşanan büyük ekonomik buhrandır. Bu buhran döneminde 9000’e yakın banka iflas etmiştir. Amerika’daki küçük mali kurumlar sigorta fonu kurulması için yıllarca mücadele vermişlerdir ancak büyük ölçekli mali kurumlar hep buna karşı çıkmışlardır. Bunun sonucunda ahlaki tehlike sorunu ortaya çıkmıştır. Ancak ABD’de 1933 yılında FED’in oluşturduğu program aynı yıl FDIC, 1 Ocak 1934 yılında FSLIC kurulmuştur. İlk başta mevduat sigorta kapsamı 2500 USD iken 1935 yılında bu tutar 5000 USD olmuştur. Yasal açıdan ilk mevduat sigorta uygulaması bankacılık sisteminde güveni oluşturmuştur. 1980 yılına kadar banka ve tasarruf ve kredi kurumları batmıştır ve FDIC’e büyük yük getirmiştir. 1980 yılında Amerika’da ekonomide büyük sıkıntılar yaşanmış ve 1980 yılında 1000’den fazla banka gene batmış ve fon ciddi bir açıkları karşı karşıya kalmıştır (Özdemir, 1998:8). ABD’de 1980 yılında mevduat sigorta kapsamı mevduat sahibi başına 100000 USD çıkarılmış ve halende günümüzde aynı tutar geçerlidir. FDIC, risk bazlı sigorta sistemi kurmuştur. FDIC, bankaların mali sıkıntıya girmesini engellemek, mali sıkıntı oluşmasına gerekli önlemleri alıp iflas etmelerini engellemek istemiştir. FDIC, mevduat sigorta sistemine dâhil olup, FED’e üye olmayan tüm bankaların ve garanti kapsamındaki yabancı banka şubelerinin denetimden ve düzenlemelerinde sorumlu tutulmuştur. FDIC, denetleme fonksiyonunu gerçekleştirirken CAMEL sistemine göre riski sınıflandırmaktadır. Bu sınıflandırmada kriterler, sermaye, aktif kalite, yönetim, karlılık ve likiditedir. Sigortalı kurumun risk durumuna göre prim belirlenmektedir(Özdemir, 1998:9).

3.2. AB'DE MEVDUAT SİGORTA SİSTEMİ

Avrupa Birliği, kendisine üye olan ülkelere bazı zorunlulukları da beraberinde getirmektedir. Mevduat sigorta sistemine Türkiye'den ve ABD'den sonra uygulamaya koymuştur. 1985 yılında bu sistemle ilgili çalışmalar başlamış, 1987 yılında ise tavsiye kararları yayınlanmaya başlamıştır. Bazı Avrupa ülkeleri sistemi uygulamaya ülkelerinde sokarken, bazı ülkeler sistemin işleyişinin nasıl olacağını görmek istemiş ve onun sonucuna göre bu sistemi uygulamaya yavaş yavaş başlamışlardır. İlk uygulayan ülkeler 1966 yılında Almanya, 1976 yılında İspanya, 1979 yılında İngiltere, 1980 yılında Fransa ve İtalya'da başlamış ve daha sonra diğer ülkelerde bu sistemin faydalı olduğu kanaatine varmasıyla kendi ülkelerinde farklı yasalarla uygulamaya başlamıştır (Çalık, 2003: 102). Sistemi uygulamayan ülkelere Avrupa Komisyonu tarafından birlik içinde bir bütünlüğün sağlanması açısından 1.1.1990 tarihine kadar uygulamaya koymaları için süre vermişlerdir. Ancak 1990 yılında sadece 12 ülke (Belçika, Almanya, Fransa, İspanya, Hollanda, İngiltere gibi) gerçekleştirmişken, İtalya, İrlanda, Portekiz ise henüz plan aşamasında kalmış, diğerleri ise plan aşamasına dahi geçememişlerdir.(Özdemir 1998, 10).

3.2.1. Yasal Düzenlemeler

Mevduat sigorta sisteminde iki farklı tarihli düzenlemeler yer almaktadır. Bunlardan biri 22 Aralık 1986 tarihli düzenlemeler, diğeri ise 30 Mayıs 1994 tarihli düzenlemelerdir.

3.2.1.1. 22 Aralık 1986 Tarihli Düzenlemeler

AB içerisinde mevduat sigortası bakımından tek bir mevduat sigorta sisteminin uygulanması kararı verilmiştir. Bu karar doğrultusunda mevduat garanti sistemleri kurulmuştur. 22.12.1986 yılında ise bu karar yasal hale gelmiştir. Bu kararın kapsamında olanlar üçe ayrılmaktadır(Gözü, 2005: 46).Bunlar;

- Mevduat Sigortası Kurmuş Olanlar
- Mevduat Sigortasını Kurmayı Planlayanlar
- Mevduat Sigortası Kurmayı Henüz Planlamamış Olanlar

Bu tavsiye kararına göre, mevduat sigortasının temel konularının belirlenmesine ve üye ülkelere kendi mevduat sigorta sistemlerini kurup uygulamaya geçirmeleri için 1 Ocak 1990 tarihine kadar zaman tanınmıştır. Ancak bu tarihe kadar üye olan 12 ülkenin yalnızca 6'sı mevduat sigorta sistemini uygulamaya koymuştur. Bunlar Almanya, İspanya, Fransa, Hollanda, İngiltere, Belçika'dır. Ancak İtalya, İrlanda ve Portekiz sistemleri plan aşamasında iken, diğer ülkeler henüz plan aşamasına bile geçememiştir(Gözü, 2005: 46). AB'ne üye ülkelerde bazı ülkelerde devletler bu sistemi mesleki örgütlerin sorumluluğuna bırakmıştır. Bazı ülkelerde kanunla kurulmuştur. Bazılarında ise sözleşme temeline dayandırılmıştır. Bu farklılıklar bazı sorunları da beraberinde getirmiştir. Bu sorunlardan biri kredi kurumlarının mevduat sigorta sistemlerine üyeliklerinin zorunlu tutulmasıdır. Mevduat garantisi konusunda daha ayrıntılı düzenlemelere ise ihtiyaç vardır(Gözü, 2005:47).

3.2.1.2. 30 Mayıs 1994 Tarihli Düzenlemeler

Ülkeler arasında farklı uygulamalar olması tek tip şeklinde sağlanamaması, üye devletlerdeki uygulamaların farklılığı ise karışıklık yaratmıştır. Üye devletler de şube açan ülkeler, sistemlerin belirlenmesinde hangi ülkenin sisteminin kabul edileceği konusunda sıkıntılarla karşı karşıya kalmıştır. 30 Mayıs 1994 yılında Avrupa Parlamentosu ve Konsey yönergesi kabul edilmiştir. Bu yönergenin amacı, üye devletlerdeki mevduat koruma sistemlerini tek düzen hale getirmek ve kredi kurumlarındaki mevduatın korunma altına alınmasıdır (Gözü, 2005: 49). 1994 yılındaki direktiflere göre, üye devletlerde kurulacak ve uygulanacak mevduat garanti sistemlerini tüm detaylarıyla düzenlemiş ve üye ülkelere uyum sağlamaları için 1 Temmuz 1995 tarihine kadar zaman verilmiştir. AB içerisinde mevduat sigortalarını ilgilendiren iki direktif vardır. Bunlar 94/19/EC ve 2001/14/EC'dir. Her iki direktif de asgari uyumlaştırmaya göre hazırlanmıştır. AB üyesi ülkelerinin asgari standartlara uyması gerekmektedir. 2001/14/EC direktifte bankaların yabancı ülkelerdeki şubelerinin tasfiyelerini düzenleyen hükümler vardır. AB mevzuatında bu konuyla ilgili detaylı düzenlemeler yer almamıştır. Tüm üye ülkelerde mevduat sigorta sistemi zorunlu kılarken, düzenlemelerin nasıl yapılacağı bakımından zorunluluk getirmemektedir (Gülhan, 2005: 21). Direktife göre mevduat garanti kapsamında geri ödeme yapılmayacaktır. Üye devletler mevduat sigorta sisteminin kurulmasını sağlamakla

yükümlüdür. Sisteme katılım zorunlu ve sistemde olmayan bir kredi kurumunun mevduat toplamaya yetkisi yoktur. Garanti mevduat hesabı yerine mevduat sahibine verilmiştir. Bu direktifle mevduat sahipleri kendilerine verilen mevduat garantisinin kapsamı ve düzeyi konusunda önceden bilgilendirilecektir

3.2.2. AB’de Mevduat Sigorta Uygulamaları ve Kıyaslaması

Avrupa Birliği Komisyonu, mevduat sigorta sistemiyle ilgili ilk olarak 1985 yılında düzenlemelere başlamıştır. AB ülkelerinde bu sisteme uyum için Avrupa topluluğu Komisyonu 1987 yılında 87/63/EC sayılı tavsiyeyi yayınlamıştır. Mevduat sigorta sistemleri bazı Avrupa ülkelerinde bunlar Almanya, İspanya, İngiltere, Fransa, İtalya) öncelikle kurulmuş, daha sonra diğer AB ülkelerinde kurulmaya başlamıştır (Çalık, 2003:102).

3.2.2.1. İngiltere

1979 yılında Bankacılık Kanunu çerçevesinde mevduat sigorta sistemi kurulmuş olup, Merkez Bankası idaresine 1982 yılında geçmiştir. Merkez Bankasının bünyesinde Mevduat Koruma Kurulu oluşturulmuştur. Bu sistemin yönetimi Merkez Bankasındadır. Diğer ülkelerdeki gibi devlet kontrolünde değildir. Bu ülkede bu sistemin kurulmasının tek amacı vardır. O amaçta küçük tasarruf sahiplerini korumaktır. Bu kurulun düzenleme ve gözetim fonksiyonu bulunmamaktadır (Canbaş, Cengiz,1985: 24-25). Eğer bir banka ödeme güçlüğü içine girerse ya da iflas ederse ancak o zaman devreye girmektedir. Fransa’daki gibi ortak sigorta sistemi İngiltere’de de vardır. Sistem bütün mevduat sahiplerinin risklerini paylaşmaktadır. Zararı hem sigortalı mevduat sahibinin, hem de sigorta edenin yüklendiği bir ortak sigorta sistemidir. Diğer AB ülkelerinde olduğu gibi bu sisteme üyelik zorunludur. Türkiye’de de üyelik sistemi devlet tarafından zorunlu tutulmuştur. Bankalar arası mevduat hariç mevduatların büyük bir kısmı garanti kapsamındadır. Primler sigortalı mevduat üzerinden alınmaktadır. Mevduat sigorta sistemi için bir kamu fonlaması yoktur. Ancak ülkemizde kamu fonlaması vardır. İspanya’da, İtalya’da, Almanya’da prim ödeme sistemi varken, İngiltere’de prim ödeme sistemi yerine katkı payları ödeme sistemi esas alınmıştır. Yıllık düzenli prim ödenmektedir. Mevduat sigortası fonunun kaynakları ilk olarak alınan minimum 10.000 İngiliz Sterlin katkı primi ve yıllık primlerden oluşmaktadır.

Merkez Bankası, kurumun batmasına isterse müdahale edebilir, isterse de batmasına izin verebilmektedir. Merkez Bankası koruma kapsamındaki mevduatın ödenmesi ve koruma kurulunun tasarruf sahipleri yerine alacaklı duruma geçebilir. Eğer banka iflas ederse, bankanın varlıklarının nakde çevrilmesi sonucunda elde edilen tutardan, fona, kalan alacaklar için tasarruf sahiplerine, özel katkı payı ödemelerinde bulunmuşlarsa bankalara merkez bankası ödeme yapar (Özer, 2000: 125).

3.2.2.2. Fransa

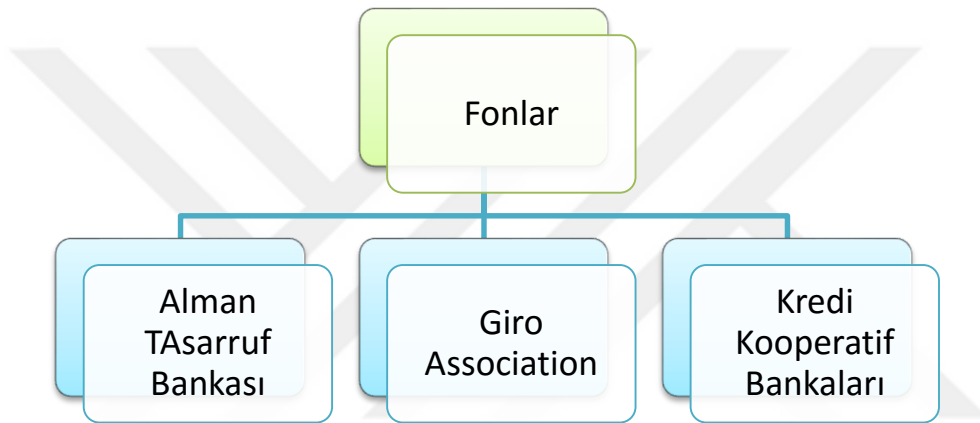
Fransa mevduat sigorta sistemi 1980 yılında kurulmuştur. 1986 yılında uygulanmaya başlanmıştır. Bu sistem fonlanmayan bir sistemdir. Fonlama talebi bankalar tarafından sağlanmaktadır. Bu sistem özel yönetilmektedir. Türkiye’de ise devlete bağlıdır ve devlet tarafından yönetilir. Almanya’daki gibi müşterek olarak fonlanmaktadır. Bizim ülkemizde müşterek fonlama söz konusu değildir. Ortak sigorta yoktur. Fransa’da sigorta fonu yoktur. Fransa’da bankaların denetimi ve gözetimi Merkez Bankasında iken, bizim ülkemizde BDDK bu görevi üstlenmektedir. Fransa’da mevduatı koruma görevi ise, Fransız Bankalar Birliği sağlamaktadır. Sistem tam bir sigorta sistemi değildir. Yaşanacak zararın üye bankalar arasında paylaştırılması üzerine kurulmuştur. Fransa diğer ülkelerden en büyük farkı özellikle Türkiye’den en büyük farkı yükümlülüklerini yerine getirmeyen bankalar iflas edilerek sistem dışına atılması olarak söylemek mümkündür. Ancak öncelikle iflas eden bankalardaki mevduat sahiplerinin zararları bankalarda toplanmış olan primlerle ödenip, öyle sistem dışında kalmaları sağlanmaktadır. Bu sistemi Avusturya, Hollanda ve Lüksemburg’da da görülmektedir. Ayrıca üye bankalar herhangi bir bankanın sistem dışı kalmasıyla yaşanacak zararları karşılamayı taahhüt etmişlerdir. Bankalardan yıllık katkı payı istenmektedir. Fransa’da, Almanya ve İtalya’da gibi ikişer mevduat sigorta sistemi bulunmaktadır. Fransa’da mevduat koruma limiti hesap başına verilirken, bir kişinin toplam garanti kapsamı 70000 Euro ile sınırlandırılmıştır. Fransa’da kamu bankalarının payı fazladır. Bu nedenle korumaya alınan mevduatın büyük bir bölümünün kamu tarafından sağlanmasına yol açmıştır (Şanlı ve İslamoğlu, 2013: 278-279).

3.2.2.3. Almanya

Mevduat sigorta sistemi Avrupa ülkelerinde ilk olarak 1966 yılında Almanya’da kurulmuştur. İlk ulusal müşterek fon, Federal Association of German Banks tarafından kurulmuştur. Özel bankacılık sektörünün bu sistemin kurulmasındaki desteği fazladır (Kolcu, 2004: 18).

Almanya’da üç farklı fon vardır. Bunlar;

Şekil 3.1: Almanya Fonları

Kaynakça: Kolcu,2004: 19

Bu üç fonun temel amacı kuruluşların kendi kendilerini korumasını sağlamaktır. Böylece tasarruf sahiplerinin hakkında koruma altına dolaylı olarak alınmış olacaktır. 1994 yılında kamuya ait bankalar tarafından geçici bir mevduat sigorta fonu oluşturulmuştur. Ticari bankalar için garanti tutarı 20.000 Euro’nun %90’lık kısmıdır. Ayrıca Almanya’da diğer AB ülkelerinde olmayan iki türlü mevduat sistemi vardır. Bu sistemlerin biri resmi, diğeri ise gönüllü mevduat sistemi olarak adlandırılmaktadır. Bu fonlardaki sigorta limitleri ise tasarruf sahibi başına belirlenmektedir (Kolcu, 2004: 23).

3.3. ARJANTİN MEVDUAT SİGORTA SİSTEMİ

Arjantin’de 1935 yılında Merkez Bankası kurulmuştur. Bunun ardından bankaların kuruluş ve yönetimiyle alakalı birçok yaşa getirilmiştir. Merkez bankasının kurulmasıyla aynı zamanda mevduat sigorta uygulaması başlamıştır. 1935 ile 1946

yıllarında temel bankacılık kanunu yürürlüğe girerek tasarruf kurumunun bir kooperatif veya müşterek tasarruf kuruluşu olmasıyla 5000 Pesos sigorta kapsamı 10.000 PMN'ye çıkmıştır (Adalı, 2008: 86).

1946-1957 yılında ise özel ve resmi mevduatlar milli hale getirilip, ülke çapındaki bütün banka mevduatlarına tam ve limitsiz garanti sunulmuştur. Özel ve resmi mevduatlar Arjantin Merkez Bankasına kayıtlı olup, Merkez bankası tarafından kabul edilmesi öngörülmüştür.

1957 ile 1969 yılları arasında Bankacılık Kanununda yapılan değişikliğe göre özel veya yarı özel bir bankanın tasfiyesi durumunda Merkez Bankası zarara uğrayan kişilerin paralarını garanti etmektedir (Kaya, 2001: 19).

1969 ile 1971 yılları arasında Finansal Varlıklar Kanununda yapılan düzenlemelerle özel ya da yarı özel olmasına bakılmadan ulusal ticari bir bankanın tasfiyesi durumunda, Merkez Bankası zararları karşılamayacaktır. Arjantin kanununa göre, ilk resmi mevduat sigorta fonu 1971 yılında kurulmuştur. Bu fonun amacı, iflas durumunda olan kuruluşların ulusal para olan Peso cinsinden mevduatların garantisini sağlamaktır. Ticari bankalar bu kapsamdadır. Bir kuruluşdaki maksimum garanti kapsamı ise mevduat sahibi başına 20.000 PMN'dır. 1973 yılında ise ticari bankalar bu kapsama dâhil edilmiştir. 1979 yılında ise yeni uygulama tamamen gönüllülüğe bağlı olmuştur. Ulusal para cinsinden mevduatlar kısmi garanti kapsamındadır (Adalı, 2008: 87-88).

3.4. MEKSİKA MEVDUAT SİGORTA SİSTEMİ

Tüm dünyada olduğu gibi 1995 yılında Meksika'da bir ekonomik kriz yaşanmıştır. Bu ekonomik kriz neticesinde var olan sistemin yetersiz kaldığı anlaşılmıştır. Bunun sonucunda sınırları belli ve açık bir mevduat sigorta sistemine geçilmesi amacıyla düzenlemeler yapılmıştır. 1999 yılında Tasarrufları Koruma Kanunuyla Banka Tasarruflarını Koruma Kanunu Kurumu kurulmuştur. Böylece banka tasarruflarının korunmasını sağlayacak bir sistem oluşturmak ve bankaların sistemlerini iyileştirmek ve finansal istikrarı sağlamak amaçlanmıştır. Ülkedeki bütün ticari bankalar IPAB'a üye olması gerekmektedir. Bankalar arasındaki mevduat sigorta kapsamında

değildir. 2005 yılına kadar ülkedeki sigorta kapsamına bir limit getirilmesi planlanmıştır (Özoğlu, 2010: 39).

3.5. JAPONYA MEVDUAT SİGORTA SİSTEMİ

Japonya 1971 yılında ilk mevduat sigorta sistemini oluşturmuştur. Mevduat sigortası kanuna göre ticari bankalar, kredi kooperatifleri, işçi ve kredi birliklerinin sigorta kapsamı ayrı değerlendirilmektedir. Tarım ve balıkçılık kooperatiflerinin sigorta mevduat kapsamı ayrıdır. Tüm mevduatlar sigorta kapsamına alınmıştır. Mevduat sigorta sistemini maliye bakanlığı denetlemektedir. Türkiye’de ise bu denetim BDDK’dadır. 1986 yılında mevduat sigorta kanununda yapılan değişiklikle sigorta kapsamı genişletilmiştir. Sigorta kapsamı 3 milyon Yenden 10 milyon Yene çıkmıştır. Mevduat sigorta kurumunun Merkez bankasından borçlanmaktadır. Bu borçlanabileceği maksimum tutar 50 milyar Yenden 500 milyar Yene çıkartılmıştır. Bir bankanın iflası durumunda mevduat sahiplerinin mağduriyetlerini gidermek için mevduat sahibine 200.000 Yen tutarında peşin ödeme yapılması ve bu tutarın 1 ay içinde ödenmesi kararlaştırılmıştır (Ayzit, 2004: 33). 1990 yılında Japonya’da bankacılık krizleri olmuştur. Bu krizlerden sonra tam garanti 1 Nisan 2002’den sonra kademeli olarak kaldırılmıştır. Nisan 2002 yılından Mart 2003 yılına kadar sigorta kapsamında olan likit mevduatların hepsi, diğer mevduatlarında 10 milyon Yen artı faiz tutarındaki kısmı garantiye alınmıştır. 10 milyon Yen artı faizini geçen durumlarda ise mevduat sahibi iflas etmiş olan kurumun aktif yapısına bağlı bir şekilde hakkını arayacaktır. Garanti kapsamı dışındaki mevduatlar ise iflas etmiş kurumların tasfiye sürecinden sonra aktif durumuna bağlı olarak ödeme yapılacaktır. Japonya diğer mevduat sistemlerine göre erken uyarı sistemi kullanmaktadır. Erken uyarı sistemiyle birleşme ve sermaye artırımını gibi yeniden yapılandırma sistemleriyle ödeme gücünü kaybeden bankaların hızlı çözümlenmesini sağlayacaktır (Ayzit, 2004: 35).

3.6. İSPANYA MEVDUAT SİGORTA SİSTEMİ

İspanya’da mevduat sigorta sistemi AB’deki diğer ülkelerle yakın yıllarda kurulmuştur. 1977 yılında ticari bankalar, 1980’de tasarruf bankaları için, 1982 yılında ise kredi kooperatifleri için mevduatı sigortası kurulmuştur. Sistem diğer birçok ülkelerde olduğu gibi yasallaşmıştır (TBB, 1995). Bu yasalaştırma devlet tarafından

yapılmıştır. Ancak sistem özel olarak ülkemizdeki gibi yönetilmektedir. Prim ödemesi yıllık yapılmaktadır. Bu sistemde mevduat sigortası sabit oranlıdır. Sigorta limiti 20000 Euro'dur. Fransa'da da bu sistem özel yönetilmektedir. Ortak sigorta sistemi yoktur. Portekiz de mevduat sigortası devlet tarafından yönetilmektedir. Üyelik gene zorunlu olup, primler yıllık ödenmektedir. Hollanda ile İspanya'nın mevduat sigorta miktarı ise aynıdır (Aymergen, v.d., 1996: 44).

3.7. TÜRKİYE MEVDUAT SİGORTA SİSTEMİ

Türkiye'deki mevduat güvencesi kavramı ve uygulamaları geçmişte konunun uluslararası örnekleriyle aynı zamanda uygulanmaya başladığını bize göstermektedir. Gelişmiş finansal piyasalarda mevduat sigortasına olan ilgi ülkemizin uluslararası piyasalardaki örneklerinden geri kalmadığını bize göstermektedir. Türkiye'de 30.05.1933 tarihinde 2243 sayılı Mevduat Koruma Kanunu ile bu alanda gösterilebilecek ilk yasal düzenlemedir. 2243 sayılı kanunla bankaların mevduata eklenmiş karşılığı olarak TCMB nezdinde bulundurdıkları mevduatla ilgili bankalarda açılmış bulunan tasarruf mevduatı hesaplarının bir karşılığıdır. Sonrasında 1936 yılında 2999 sayılı Bankalar Kanunuyla değiştirilmiştir. Bu yeni kanuna göre tasarruf mevduatı sahiplerinin bankalardaki mevduatının %40'ına karşılık gelen miktarı, iflas durumunda bu kısmın, tasfiyenin sonucu beklenmeden mevduat sahibine ödenecek hükmü getirilmiştir. 23.06.1958 yılında ise 7129 sayılı Bankalar Kanunuyla %40 olan oran %50'ye çıkarılmıştır. 1960 yılında ise yine bu kanun kapsamında Bankalar Tasfiye Fonu kurulmuştur. Fon, TCMB 'da kurulmuştur. Bu fon sistemi bütün kayıpları karşılamada bankalara tam yükümlülük vermekte bu da olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. 1979 yılında Tasfiye Fonunda düzeltmeler yapılmıştır. Böylece imtiyazlı kredi sona ermiştir (Tülay, vd., 1999: 6-12).

1983 yılında 7129 sayılı kanun yürürlükten kaldırılmıştır. 70 numaralı KHK ile TMSF kurulup günümüzdeki sistemin temeli atılmıştır. Fonu idare ve temsil etme görevi ise TCMB'na verilmiştir. Mevduat kabul eden bütün bankaların mevduatlarını sigortalatmaları ve prim ödemeleri zorunluluğu getirilmiştir. Ayrıca tüm bankaların mevduatlarını sigortalatmaları ve prim ödemeleri zorunlu olmuştur. Birçok AB ülkesinde de prim ödemeleri zorunludur. Ülkemizde mevduatlar için garanti kapsamı 3000000 TL'dir. Ancak bu tutar 2018 yılı için 100 000 TL'dir. 1985 yılında ise

TMSF'nin amacı banka iflaslarında küçük mevduat sahiplerini korumak olarak belirtilmiştir. TMSF'yi yöneten ise TCMB olmuştur (Altuntaş, 2001: 22).

1986 yılına gelindiğinde ise Türkiye'de faaliyet gösteren bankaların yalnızca yurt içindeki şubelerindeki tasarruf mevduatlarının anaparası sigorta ettirilmiştir. Bir mevduatın ilk yarısının %100, ikinci yarısı ise %60'ı sigortalanmakta ve risk primi ise bankaların açıkladığı çeyrek dönem bilançolarında yer alan toplam tasarruf mevduatlarının 1/1000'i dir. Bu düzenlemeyle İngiltere'dekiyle mevduat sigorta sistemi benzerlik göstermektedir. Her iki ülkede de müşterek sigorta sistemi söz konusudur (Tülay, vd., 1999: 16).

1994 yılında çıkan kararla sigorta limiti 150.000.000 TL olmuştur. Ayrıca ilk kez bankalar sermaye yeterlilik oranlarına göre değişen oranlarda prim ödemişlerdir. Bu yöntem 1993 yılında Amerika'da kullanılmaktadır.

11, 20 ve 24 Nisan 1994 yılında üç bankanın batmasıyla bankacılık sektörüne olan güven yok olmuştur. Mevduat kayıplarının önlenmesi için 5 Mayıs 1994 yılında resmi gazetede kararname yayınlanarak TL olarak düzenlenmiş mevduat sertifikaları dâhil bütün TL tasarruf mevduatlarına ve döviz mevduatlarına %100 güvence verilmiştir. Ayrıca batan bu bankaların uğradığı zararların giderilmesi için prim oranları artmış ve riske dayalı prim sistemine devam edilmiştir. Bu yaşanan sorunlar neticesinde TMSF, Amerika'daki FDİC'ye benzer şekilde oluşturulmuştur. Amerika'daki gibi TMSF Fonunun yönetimi de TCMB bırakılmıştır (Kadılar, 1996: 34).

31 Ağustos 2000 yılında BDDK kurulmuş ve faaliyete geçmiştir. TMSF, BDDK'nın kurulmasıyla idare ve temsil yetkisini devretmiştir. Ülkemizde 1994 yılında çok büyük finansal krize girmiştir. Bankalara yapılan hücumlar ve mevduat hareketlerini engellemek için 1994 yılında ekonomik kararları doğrultusunda önlemler alınmıştır. 2000 yılında mevduatlara %100 güvence uygulanmıştır (İnanç vd., 1996: 50). 2004 yılında 50 milyar TL kadar olan kısım sigorta kapsamına alınmıştır. 2005 yılında TMSF'nin yetkileri genişletilmiştir. Tasarruf mevduatıyla birlikte gerçek kişilere ait katılım fonları da fon tarafından sigorta ettirilecektir. Türkiye'deki mevduat fonlarının ana faaliyetleri, mevduat sigortacılığı ve çözümleme faaliyetleridir. Türkiye'nin 2013 yılından önce mevduat sigorta tutarı 50 000 TL iken, günümüzde bu tutar 100.000 TL'ye çıkartılmıştır (Alışkan, 2004: 200). AB'de bu tutar ise halen 20.000 Euro'dur.

Ülkemizde tüzel kişilere ait mevduat Türk mevzuatında yok iken, AB ülkelerinde tüzel kişilere ait mevduat vardır. Ayrıca yurt dışında bulunan şubelerdeki mevduat garanti kapsamına ülkemizde alınmamakta iken, AB ve Amerika’da garanti kapsamındadır. Ancak AB ülkelerinde ve ülkemizde ortak olan temel husus AB üyesi ülke para birimlerinin garanti kapsamında olmasıdır. Ülkemizde resmi kuruluşlar mevduatı yok iken, AB ülkelerinde bu mevduat opsiyoneldir (Arslan, 2016: 8-9).

2018 yılına gelindiğinde Türkiye’de faaliyet gösteren, mevduat ve katılım fonu kabulüne yetkili yerli ve yabancı tüm kredi kuruluşlarıyla merkezi yurtdışında bulunan kredi kuruluşlarının Türkiye’deki şubelerinde bulunan mevduat ve katılım fonları sigorta sistemine artık dâhil edilmiştir. (www.bddk.org.tr, 2018). Türkiye’de faaliyet gösteren bir kredi kuruluşunun yurt içi şubelerinde gerçek kişiler adına açılmış olan ve münhasıran çek keşide edilmesi dışında ticari işlemlere konu olmayan Türk Lirası, döviz ve kıymetli maden cinsinden; a) Tasarruf mevduatı hesaplarının anaparaları ile bu hesaplara ilişkin faiz reeskontları toplamının; b) Katılma hesapları birim hesap değerleri ve özel cari hesapların; 100 bin TL’ye (Yüz bin TL’ye) kadar olan kısmı sigorta kapsamındadır (www.tmsf.gov.tr, 2018).

SONUÇ

Finansal sistemin, kurumların ve bankaların temelinde güven yer almaktadır. Bu kurumlar güven kurumlarıdır. Kendilerine emanet edilmiş olan kamu fonlarını ve mevduatlarını her zaman korumak ve yönetmekle yükümlülerdir. Bu esnada birçok riskle karşı karşıya olan ve bu riskleri yöneten bankalar adına finansal otoriteler, finans sektöründe ve bankacılık sektöründe ortaya çıkabilecek belirsizlikleri azaltmak adına bazı yaptırımlar ve değişik politikalar üretmeye başlamışlardır. Dünya genelinde yaşanan krizler, bankalara hücumlara neden olmuş ve bu sayede mevduat sigortacılık anlayışın gelişmesini sağlamıştır. Mevduat sigorta sistemi mevduatın korunması için günümüze kadar oluşturulan kurumların en gelişmişisi olarak gösterilmektedir. Sistem, mevduat sahibi, mevduatı kabul eden banka ve mevduatı sigorta altına alan kurumlar arasında gerçekleşmektedir. Bu sistemin yaptırım gücü ise her ülkenin kendi mevzuatına bağlı olan hukuk kurallarına göre belirlenmektedir. Finansal açıdan yaşanan her türlü problemlerde devletler, kanuni bir mevduat garantisi olsun veya olmasın, olumsuz etkilenen aktifleri kurtarmak adına bu sistemin olması gerektiğine vurgu yapmaktadırlar. Bu sistemle mevduata hücum önlenmekte ve banka sahibini gereksiz riskler almasına engel olunmaktadır. Bankalar arkasında devlet güvencesinin olmasıyla bol miktarda para toplamakta ve daha riskli yatırımlara girebilmektedir. Ayrıca yasal bir mevduatın güvencesinin olması finansal kurumların hangilerinin destekleneceğinin belirsizliğini ortaya koymaktadır. Bu nedenle finansal sistemi izleme görevi kişilere bırakılmakta ancak kişilerin finansal sistemi etkin bir şekilde izlemesi kolay değildir. İzleme tamamen kamu yararınadır. Mevduat sigortası son yıllarda birçok ülkede iflas eden bankalardaki küçük mevduatları korumak adına oluşturulmuştur. İyi organize edildiği durumlarda bankaların iyi yönetilmesi mümkün iken, kötü organize edildiğinde ise bankacılık sisteminin güvenilirliğini olumsuz etkileyecektir. Mevduat sigorta sistemini kullanan ülkelerin tamamına yakını, risk esaslı sigorta prim tarifelerini istemektedir. Her ülkenin prim oranları, prim tahsil şekilleri farklılık gösterdiği görülmektedir. IADI tarafında risk esaslı sigorta primi tarifi kabul edilmiştir. Bu kabulün iki ana amacı bulunmaktadır. Birinci amacı; kredi kuruluşlarını risk yönetimi konusunda teşvik etmek iken; sigorta prim sisteminin adil olmasını sağlamak diğer amacıdır. Mevduat sigorta fonları, bankacılık krizleri sonrasında aslında birçok ülkede önem kazanmıştır. Türkiye’de 1994 yılında yaşanan finansal krizle, TMSF’ye

bankaların yeniden yapılandırılması görevi verilmiş olmaktadır. TMSF 2003 yılında bağımsız bir kuruluş haline gelmiştir. TMSF, iflas etmiş bankaların çözülmesinde etkin rol oynamıştır. 1994 yılında mevduat zorunlu karşılık oranları indirilmiş ve tüm mevduata %100 güvence getirilmiş ve batan ya da devir olan bankaların, devlete fatura edilmesine imkân tanınmıştır. Türkiye’deki mevduat güvencesi uygulamaları, dünyadaki ilk örnekleri yansıtmaktadır. TMSF, bu kapsamda tasarruf sahiplerinin haklarını korumak amacıyla, tasarruf mevduatını ve katılım fonlarını sigortalamak, kendisine devredilen bankaları çözümlmek, bankacılık sisteminde güven ve istikrara katkıda bulunmak asıl amaçtır. Bu sayede ekonomik istikrar artacaktır.

Her ülke kendi şartlarına, siyasi ve ekonomik durumuna göre farklı mevduat sigorta sistemi kurmuş ve geliştirmiştir. Dünya genelinde açık mevduat sigorta sisteminin yaygın olduğu görülmektedir. Açık mevduat sisteminin yaygın olmasının nedeni ise bankaya hücumların az olmasını sağlamaktır. Açık mevduat sisteminde denetim eksikliği bulunmaktadır. Bu da banka başarısızlıklarını arttırmaktadır. Ülkemizde faaliyet gösteren bankaların mevduat sigorta sistemi uygulaması sınırsızdır. Birçok bankanın iflasında sınırsız mevduat sigortasına dayanaklı olarak yüksek faizle mevduat toplama yolunun açıldığı bilinmektedir. Mevduat sigorta sisteminin tür ve özellikleri, her ülkenin ekonomik, sosyal ve piyasa yapısına göre oluşmaktadır. AB’ne üye ülkelerde de bu farklılıklar söz konusudur. Ancak ülkemizde ve AB ülkelerinde bu sistemle ilgili ortak olan mevzuatta bankalar arası mevduat garantisinin olmaması gösterilebilir. Türkiye’de ve AB mevzuatında müşterek hesaplar garanti kapsamındadır. Türkiye’de diğer ülkelerde olduğu gibi devletin sigorta sistemini yasal bir düzenlemeyle oluşturduğu kuruluşların sisteme katılması zorunlu tutulmuş, sistemin finansmanın asıl olanı sigortadan yararlanan kuruluşlarca sağlanmakta, eğer fon yetersiz kalırsa devletin fona mali destek sağlaması söz konusudur. Ancak Türkiye’de bazı standartlar AB ve ABD’deki gibi farklılıkları vardır. Ülkemizde, banka iflasları durumunda mudilere yapılacak olan ödemeler için herhangi bir takvim belirlenmemişken, ABD ve AB2de her bir 3 ay ve 2 kez ek süre hakkı ödemeler için bir takvim ön görülmüştür. Türkiye’de ve Dünya’da mevduata tam garanti uygulamasına finans sektöründe sistematik bir krizi önlemek ve sonlandırmak, maliyetleri en aza indirmek amacıyla bu sisteme başvurulmaktadır. AB’de yaşanan farklılıklar birlik içerisinde sorunlara neden olmaktadır. ABD’de mevduat sigorta sistemi AB ve Türkiye’den farklıdır. AB’de

mevduat sigorta sisteminin fon kurularak finanse edildiği bilinmekte, bankalardan toplanan primlerde fona katkı sağlanmaktadır. Ülkemizde sabit prim sisteminden riske dayalı prim sistemine bir kayma söz konusu olmuştur. ABD ise en başından itibaren, riske dayalı prim sistemi kullanmaktadır. AB ülkelerinde mevduat sigorta sisteminin yönetimi, kamusal, özel veya karma nitelikte iken, ülkemizde ise 1933 yılında mevduat sigorta sistemi kurulup, 1980 yılında fon şeklinde uygulamaya devam edilmiş devlet yönetiminde yönetilmiştir. 1994 ile 2004 yılları arasında ülkemizde yaşanan ekonomik krizlerden dolayı tam kapsamlı sigorta yaklaşımı benimsenerek, mevduat sahiplerinin riski göz arda edilmiştir. Ülkemizde uygulanan mevduat sigorta sistemi ABD'ye yakın değil daha çok AB ülkelerindeki uygulamalarla daha benzerdir. AB, ABD ve Türkiye'den uygulamalarından sonra riske dayalı prim sistemine geçmiştir. Mevduat sigorta sistemi finansal istikrarın sağlanmasında büyük rol oynamaktadır. Merkez bankasına bankaların risklilik düzeylerini kontrol etmede mevduat sigorta sistemi yardımcı olmaktadır. Bu sayede tasarruf sahiplerinin bankalara olan güveni artmakta ve ekonomiye daha fazla fon kazandırılmış olmaktadır. Bu nedenle mevduat sigorta sistemi önemli ve devamlılığı olması gereken bir sistemdir.

KAYNAKÇA

- ADALI, Eda, (2008), “Mevduat Sigorta Sistemi ve Bankacılık Krizleri: Türkiye ve Diğer Ülke Uygulamaları”, Yüksek Lisans Tezi, **Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Kayseri.
- AHMADOV, Tural, (2009), “Mevduat Sigorta Sistemleri ve Azerbaycan Uygulaması”, Yüksek Lisans Tezi, **Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü**, İstanbul.
- AKGÜL, Mustafa, Yasin (2010), “Türkiye’deki Sigortacılık Hizmetlerinin Yapısı ve Pazarlama Maliyetleri”, Yüksek Lisans Tezi, **Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü**, Ankara
- ALIŞKAN, Murat, (2004), **Türk Banka Hukukunda Mevduat Sigortası**, Beta Yayınları, İstanbul.
- ALÖVSAT, Müslümov (2005), “Mevduat Sigorta Sistemi ve Ahlaki Tehlike: Türk Bankacılık Sektörü Örneği”, **Boğaziçi Journal Vol. (19)**, 1-2, ss. 127-144, İstanbul.
- ALTINOK, Tefik ve Nebil, İLSEVEN, (2010), “Mevduat Güvencesi ve Türkiye”, **Maliye Finans Yazıları**, Sayı:86, Yıl:24.
- ALTINOK, Tefik ve Nebil, İLSEVEN, (2004), “Türkiye’de Mevduat Güvencesinde Yeni Arayışlar”, **Finans-Politik- Ekonomik Yorumlar Dergisi**, Ankara.
- ALTUNTAŞ, Özgür, (2011), “Tam Korumalı Mevduat Sigorta Sisteminde Ahlaki İlişkinin Ekonomik Krizlerle İlişkisi”, Doktora Tezi, **Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Eskişehir.
- ARDIYOK, Şahin, (2005), “TMSF’nin Rolü: Türkiye’de Varlık Yönetim Kuruluşlarının Hukuki ve İktisadi Analizi”, **Legal Hukuk Dergisi**, Yıl:3 Sayı:33, İstanbul.
- ARSLAN, Cevdet, (2016), “Bankacılık Düzenleme Denetleme Kurumu Kriterlerine göre Mevduat ve Katılım Bankalarının Karşılaştırılması”, Yüksek Lisans Tezi, **Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü**, Ankara.

- ARSLAN, İsmail, Hakkı, (1999), “Tasarruf Mevduatının Sigortalanması”, **Mevduat Sigortası, İktisadi Araştırmalar Vakfı Yayını**, İstanbul
- AYZİT, Müge, (2004), “Dünyada ve Türkiye’de Mevduat Sigortası Sistemi Uygulamaları”, Yayınlanmamış **Uzmanlık Yeterlilik Tezi**, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Bankacılık ve Finansal Kuruluşlar Genel Müdürlüğü, Ankara.
- BALABAN, Ercan ve Hüseyin, ÇİLLİ, (1997), “Türkiye İçin Mevduat Sigortası Sistemi Önerisi”, **İMKB Dergisi**, Yıl 1, Sayı 2, ss.1-32
- BEGAİYM, Matissakova, (2015), “Mevduat Garanti Sistemlerinin Etkinliği Kırgızistan ve Türkiye Uygulamaları”, Yüksek Lisans Tezi, **Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü**, İstanbul.
- BURÇAK, Tülay, Melike ALPARSLAN ve Pelin ATAMAN ERDÖNMEZ, (1999), “Mevduat Sigorta Sisteminin Çeşitli, Ülkelerde ve Türkiye’de Uygulanması”, **Bankacılar Dergisi**, Volume, (31), Ankara.
- CANBAŞ, Serpil ve Erol, CENGİZ, (1985), **Mevduat Sigortası Dünyada ve Türkiye’de Uygulama**, Ankara.
- ÇALIK, Atilla, (2003), “Mevduatların Korunması ve Mevduat Sigorta Sistemleri”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Ankara üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Ankara.
- DALE, Richard, (2000), “Deposit Insurance in Theory and Practise”, **Societte Universitaire Europeenne de Recherrches Financieres**, Amsterdam.
- DEMİRGÜÇ, Kunt, A. ve E. DETRAGIACHE, (2000). Does Deposit Insurance Increase Banking System Stability? IMF **Working Paper**. WP/00/3.
- DÖKDÖK, Özgür, (2002), “Türkiye’de ve Dünya’da Mevduat Sigorta Sistemi”, Yüksek Lisans Tezi, **Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü**, İstanbul.
- ERDAL, Fuat ve Leman, ERDAL, (2012), **Bankacılık ve Sigortacılığa Giriş**, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.

- GARCÍA, G. G. H. (1999), Deposit Insurance: A Survey of Actual And Best Practices. **IMF Working Paper**, No. 99/54.
- GİLLIAN, Garcia, (1995), “Deposit Insurance- A Survey of Actual and Best Practises”, **IMF Working Paper**.
- GİLLIAN, Garcia, (2000), “Deposit Insurance and Crisis Management”, **IMF Working Paper**.
- GİLLIAN G. H., (1999), ‘Deposit Insurance: A Survey of Actual and Best Practices’, **IMF Working Paper**, No. 99/54 İ
- GÖZÜ, Gökhan, (2005), “Mevduat Sigorta Sistemi ve Avrupa Birliği Uygulamaları İle Karşılaştırma”, Yüksek Lisans Tezi, **Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Ankara.
- GÜVEL, Enver Alper ve Afitap Öndas, GÜVEL, (2002), **Sigortacılık**, Seçkin Yayınları, Ankara.
- GÜVERCİN, Cemal, Hüseyin ,(2004), “Sosyal Güvenlik Kavramı ve Türkiye’de Sosyal Güvenliğin Tarihçesi” **Ankara Üniversite Tıp Fakültesi Mecmuası**, Cilt:57, Sayı:2, Ankara.
- İNANÇ, Candan, Yasemin, AYMERGEN ve Şenol, BABUŞÇU, (1996), **Mevduat Sigorta Sistemi ve Türkiye için Model Önerisi**, Türkiye Bankalar Birliği, İstanbul.
- KADILAR, Rıza, (1996), **Türkiye İçin Bir Mevduat Sigorta Sistemi Önerisi**, Türkiye Bankalar Birliği, İstanbul.
- KARTAL, Cem, (2013), “Sigortacılıkta Sermaye Yeterliliğinin Türk Sigorta Şirketlerinin AB’ye Uyumunu Açısından İncelenmesi”, Doktora Tezi, **Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, İstanbul.
- KOLCU, Fatma, (2004), “Mevduat Sigorta Sisteminin Mevduat Birikimi Üzerine Etkileri, Türkiye Örneği”, Yüksek Lisans Tezi, **Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Trabzon.
- KUNT, A. D. ve E. DETRAGIACHE, (2000), “Does Deposit Insurance Increase Banking System Stability?”, **IMF Working Paper**, No. 00/3.

- KÜÇÜKÖZMEN, Coşkun, (1996) “Mevduat Sigortası”, **İşletme İktisat ve Finans Dergisi**, 11/22, İstanbul.
- MESUTOĞLU, Berk, (1997), **Dünyada Mevduat Sigortası Uygulamaları ve Türkiye İçin Öneriler**, Devlet Planlama Teşkilatı Yayınları, Ankara.
- NOMER, Cahit ve Hüseyin, YUNAK, (2000), **Sigortanın Genel Prensipleri**, Ceyda Matbaacılık, 1.Baskı, İstanbul.
- ÖZDEMİR, Erkan, (1998), “Mevduat Sigortası”, **Active Dergisi**, İstanbul.
- ÖZER, Neşe, (2000), “Mevduat Sigorta Sistemlerinin Değerlendirilmesi”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, **Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Ankara.
- ÖZKAN, Şerif, (2013), “Türk Mevduat Sigortacılığında İç Denetimin Etkililiği ve Değerlendirmeler”, Doktora Tezi, **İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü**, İstanbul.
- ÖZKURT, Ayşegül, (2010), **Bankacılık Hukukunda Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması**, On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul.
- ÖZOĞLU, Suat, (2010), “Dünya’da Mevduat Sigorta Sistemleri ve Türkiye İncelemesi”, Yüksek Lisans Tezi, **Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü**, İzmir.
- SÖNMEZ, Turgay, (2013), “Avrupa Birliği ve Türkiye’de Mevduat Sigortacılığı Uygulamaları”, Yüksek Lisans Tezi, **Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü**, İstanbul.
- ŞANLI, Devran ve Mehmet, İSLAMOĞLU, (2013), “Mevduat Sigorta Sistemi ve Bankacılık Sektöründe Rekabet Üzerine Etkileri”, **Cumhuriyet Üniversitesi, İ.İ.B. Dergisi**, Cilt.14, Sayı:2, Sivas.
- ŞENTÜRK Zümray, (2007), “Mevduat Sigorta Sistemi ve Banka Riskliliğine Etkisi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü**, İstanbul.

- ŞENYİĞİT, YİĞİT, Bora, (2010), “Sigortacılık Sektöründe Finansal Raporlama ile İlgili Uluslararası Gelişmeler ve Ülkemizde Bir Araştırma”, Doktora Tezi, **İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, İstanbul.
- ŞIKLAR, İlyas, (2004), **Finansal Ekonomi**, Anadolu Üniversitesi Yayınları, 1588, Eskişehir.
- ŞUHNAZ, Yılmaz ve Rıza KADILAR, (1996), **Türkiye İçin Bir Mevduat Sigorta Sistemi Önerisi**, Türkiye Bankalar Birliği, İstanbul.
- TBB, (1995), **Mevduat Sigorta Sistemi**, Konferans, Yayın No: 195, İstanbul.
- TİMUR, Necdet, (2007), **Banka ve Sigorta Pazarlaması**, Anadolu Üniversitesi Yayını, 2.Baskı, Eskişehir.
- TMSF, (2012), **2011 Faaliyet Raporu**, İstanbul.
- TURAL Ahmadov, (2009), “Mevduat Sigorta Sistemleri ve Azerbeycan Uygulaması”, Yüksek Lisans Tezi, **Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü**, İstanbul.
- TÜLAY, B.; ALPARSLAN, M. ve ERDÖNMEZ, P. (1999), **Mevduat Sigorta Sisteminin Çeşitli Ülkelerde ve Türkiye’de Uygulaması**, Türkiye Bankalar Birliği, İstanbul.
- UĞUR, Suat, (2004), **Sosyal Güvenlik Sistemlerinde Özel Emeklilik Programlarının Yeri ve Gelişimi**, TİSK Yayınları, Yayın No:244.
- WHITE, Eva, (1995), “Deposit insurance. The World Bank Policy Research Department, Finance and Private Sector”, **Development Division and Financial Sector Development Department**, November.
- YETİM, Ozan Gülhan, (2005), **Avrupa Birliği’ne Tam Üyelik Sürecinde Türk Bankacılık Sektörü**, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Ankara.
- YILMAZ, Ensar, (2001), “Mevduat Sigortasında Ahlaki Risk Eğilimi”, **ODTÜ Gelişme Dergisi**, 28 (1-2), Ankara.
- YILMAZ, Rasim, (2001), **Mevduat Sigortası, Ahlaki Tehlike ve Bankacılık Krizleri**, Banka Mali ve Ekonomik Yorumlar, Yıl 38, Sayı 5.

Elektronik Kaynaklar

http://www.iadi.org/profiles/canada_cdic.pdf, (20.03.2018).

http://www.iadi.org/profiles/canada_cdic.pdf, (22.04.2018).

<https://www.tmsf.org.tr/>, (20.04.2018)

<http://www.makalem.com>, (11.05.2008).

DİZİN

A

Açık mevduat, 18, 19, 24, 47

B

Bankacılık, 1, 10, 13, 15, 22, 25, 31, 33,
35, 38, 41, 49, 50, 52, 53, 54

C

CDIC, viii, 25, 27

D

Dünya, 3, 4, v, 10, 21, 23, 24, 46, 47,
50, 52

F

FDIC, viii, xii, 10, 22, 23, 25, 26, 35
Fon, 29, 30, 31, 43
Fonlama, viii, 24, 31, 39

I

IPAB, viii, 25, 27, 41

K

Kredi, 26, 30

M

Meksika, 25, 27, 41

Merkez Bankası, xii, 6, 11, 29, 30, 35,
38, 39, 40, 41, 50

Mevduat, 3, 4, v, vii, viii, x, xii, 1, 3, 4,
5, 6, 7, 10, 12, 14, 16, 18, 21, 22, 23,
24, 25, 27, 28, 29, 31, 32, 33, 35, 36,
37, 38, 40, 42, 43, 44, 46, 47, 49, 50,
51, 52, 53, 54

Mevduat Garantisi, viii, 25

Mevduat Koruma Kanunu, 3, 43

Mevduat Sigortası, x, 23, 36, 49, 50, 52,
53, 54

R

Risk, 27, 33, 53

S

Sigorta, v, viii, x, xii, 7, 9, 10, 12, 18,
21, 22, 26, 29, 30, 35, 38, 42, 43, 49,
50, 51, 52, 53

T

Tasarruf Mevduatı, xii, 11, 29, 50

TMSF, viii, xii, 14, 29, 30, 31, 43, 44,
46, 49, 53

Türkiye, 3, 4, v, viii, xii, 1, 8, 11, 12,
25, 29, 30, 31, 36, 38, 39, 42, 43, 44,
45, 46, 47, 49, 50, 51, 52, 53

